

คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

ศิริวรรณ แซ่ฉั่ว

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤษภาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ศิริวรรณ แซ่ฉั่ว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

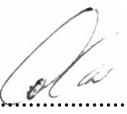
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.อนูรัตน์ อนันตนานธร)

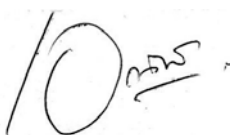
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.อนูรัตน์ อนันตนานธร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีชร)
วันที่..... 30 เดือน..... พฤษภาคม..... พ.ศ..... 2561.....

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จากหลายท่าน ซึ่งได้กรุณาให้ความช่วยเหลือให้ข้อมูลแนะนำแนวทางที่ถูกต้องอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ ดร.อนูรัตน์ อนันทนาธร อาจารย์ที่ปรึกษาหลักงานนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จิระ ประทีป กรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำที่ปรึกษาและอำนวยความสะดวกตรวจทานแก้ไขในส่วนที่ผิดพลาดในการจัดทำสารนิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นางนวรรตน์ ไตรรักษ์ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ ที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูล และทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอบพระคุณคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ ประชาชนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามทำให้ได้ข้อมูลทุก ๆ ด้านอย่างครบถ้วน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการค้นคว้าวิจัยฉบับนี้ จะสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจค้นคว้าประกอบการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษางานวิจัยต่อไป

ศิริวรรณ แซ่ฉั่ว

57920797: สาขาวิชา: การจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง; ร.ม.

(การจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต/ เขตอุตสาหกรรม/ องค์การบริหารส่วนตำบล/ ประชาชน/ ชลบุรี

สิริวรรณ แซ่ฉั่ว: คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี (THE QUALITY OF LIFE OF THE PEOPLE INHABITATING IN INDUSTRIAL ZONE IN AREA OF DON HUA LO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE)

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: อนุรัตน์ อนันตนาทร, Ph.D. 85 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ด้านเศรษฐกิจโดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) โดยพบว่ากลุ่มครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนมีการสร้างงานใหม่ทำให้เกิดรายได้มีความคล่องตัวในการใช้จ่ายมากขึ้นและส่งผลให้มีเงินออมจากการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าหรืออาชีพของชุมชน ตามอันดับ 2. ด้านสังคม พบว่าด้านสังคมโดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) โดยประชาชนมีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสังคมได้ดีทั้งที่อยู่อาศัย การคมนาคม ที่แปรเปลี่ยนไปตามเวลา ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อยู่ตลอด มีการพึ่งพาอาศัยและให้ความช่วยเหลือกันของคนในชุมชน ตามอันดับ 3. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัด อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.52$) โดยแต่เดิมชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายทำอาชีพเกษตรกรรม แต่หลังจากที่มีอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งแล้วทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปที่ดินทำกินและอาชีพดั้งเดิมหายไปเพราะความต้องการที่ดินเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม บางส่วนต้องไปปรับจ้าง บางส่วนทำการค้าขายนอกจากนี้แล้วยังมีแรงงานอพยพเข้ามาจำนวนมาก แต่ในส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝง และมีปัญหาทางด้านการลักลั่นขโมยน้อยยาเสพติด และการจราจร ตามอันดับ 4. ด้านสุขภาพ พบว่า ด้านสุขภาพ พบว่าโดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$) โดยทางด้านสุขภาพพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพ ทางด้านความปลอดภัยและอาชีพจะอนามัยในการทำงาน พบว่าส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทางด้านความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ตามอันดับ

57920797: MAJOR: POLITICS AND GOVERNMENT; M.POL. SC. (RESOURCE MANAGEMENT FOR SECURITY)

KEYWORDS: QUALITY OF LIFE/ INDUSTRIAL ZONE/ SUBDISTRICT

ADMINISTRATIVE ORGANIZATION/ PEOPLE/ CHONBURI PROVINC

SIRIWAN SAECHUA: THE QUALITY OF LIFE OF THE PEOPLE INHABITATING IN INDUSTRIAL ZONE IN AREA OF DON HUA LO SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: ANURAT ANANTANATHORN, Ph.D., 85 P. 2017

The quality of life of the people inhabiting in industrial Zone in Area of Don Hua Lo Subdistrict Administrative Organization , Muang, District, Chonburi Province., The purpose of the research. was 1. to study the quality of life of people affected by industrial factories in Don Hua District Subdistrict Administration Organization 2. to study factors related to quality of life of people affected by industrial factories in the area. 3. to study the suggestions for improving the quality of life of people affected by industrial factories in Tambon Don Ya Sub-district Administrative Organization. The results of the study showed: 1. The economic aspect of the economy as a whole, The quality of life of the people inhabiting in industrial zone in Area of Don Hua Lo Subdistrict Administrative Organization, Muang, District, Chonburi Province., At the moderate level ($\bar{X} = 3.30$) By The sample found that most of the sample households had sufficient economic life in the community, creating new jobs, resulting in more income and flexibility in spending, resulting in savings from the group to produce. And develop the product or profession of the community by rank. 2. The social aspect is that the overall quality of life of the people inhabiting in industrial zone in Area of Don Hua Lo Subdistrict Administrative Organization, Muang, District, Chonburi Province., At the moderate level ($\bar{X} = 2.81$) The People have adapted to the social environment as well as the housing, transport, which changes over time. The community has been carrying out activities in accordance with the traditions and traditions of the community and the support of the people in the community. 3. Environment The overall quality of life of the people inhabiting in industrial zone in Area of Don Hua Lo Subdistrict Administrative Organization , Muang, District, Chonburi Province., Low level ($\bar{X} = 2.52$) Traditionally, the villagers have a simple way of life. But after the industry was set up, the way of life changed, the land and the traditional occupation disappeared because of the demand for land to build factories. Some have to hire. In addition, there are many migrant workers. But most of them are passive populations. And there are problems with stealing drugs and traffic by rank. 4. Health It was found that the overall quality of life of the people inhabiting in industrial zone in Area of Don Hua Lo Subdistrict Administrative Organization , Muang, District, Chonburi Province., At the moderate level ($\bar{X} = 2.92$) By health, most workers have no health problems. Safety and Occupational Health Most of them are legal. The need for government assistance by rank.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการศึกษา	3
สมมติฐานการวิจัย	3
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฝ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี	5
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต	21
แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบ	28
แนวคิดเกี่ยวกับการความคิดเห็น	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	41
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษาวิจัย	46
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1	50
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2	54
ผลการทดสอบสมมุติฐาน	56
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
สรุปผลการศึกษา	70
การอภิปรายผลการศึกษา	72
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	74
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	74
บรรณานุกรม	76
ภาคผนวก	80
ประวัติย่อของผู้วิจัย	85

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	กลุ่มตัวอย่างประชากรแบบสัดส่วน..... 43
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ..... 46
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ..... 47
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ..... 47
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา..... 48
6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้..... 48
7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมาชิกครอบครัว..... 49
8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ..... 49
9	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านเศรษฐกิจ..... 50
10	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านสังคม..... 51
11	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านสิ่งแวดล้อม..... 52
12	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านสุขภาพ..... 53
13	ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ..... 54
14	ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ..... 55
15	ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ..... 55
16	ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ..... 56
17	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม 56
18	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม 56
19	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตอุตสาหกรรม..... 57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตอุตสาหกรรม	59
21	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างสถานภาพกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม	59
22	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตอุตสาหกรรม	60
23	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม	61
24	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตอุตสาหกรรม	63
25	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับรายได้ครัวเรือนกับคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม	64
26	ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตอุตสาหกรรม	66
27	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม	66
28	ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต อุตสาหกรรม	67
29	เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอาชีพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตอุตสาหกรรม	68
30	ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย	72

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	41

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“...ถ้าหากว่าประชาชนในประเทศใดมีความสุข มีความอยู่เย็นเป็นสุข คือ มีความเป็นอยู่ที่สบาย ก็หมายความว่าประเทศนั้นมีความมั่นคง ภูมิภาคไหนมีประเทศที่มีความมั่นคงดีอย่างนี้ เป็นภูมิภาคที่มีกำลังแข็งแรง...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2537 (สกุลไทย, 2542, หน้า 2) ขออัญเชิญพระราชดำรัสเพื่ออธิบายถึงคุณค่าของการมีความสุขได้ชัดเจน ชีวิตที่เป็นสุขควรประกอบด้วยปัจจัยใดบ้าง คำตอบน่าจะมีหลากหลายและแน่นอนที่จะต้องผสมผสานกลมกลืนกันไป เช่น การมีสุขภาพจิตดี แจ่มใส เบิกบาน ระวังความอยาก ควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ได้ ไม่มีทุกข์หรือมีแต่ก็ไม่มากจนเกินแก้ไข มีเพื่อนฝูง ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งผู้คนและธรรมชาติได้ตามสมควร มีรายได้ที่เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้พอเพียงอย่างยั่งยืน ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเป็นสุข มีที่อยู่อาศัย มีที่ทำกิน มีอาชีพและรายได้ตามสมควร มีความเสมอภาค ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน มีสิทธิ เสรีภาพ มีการศึกษา มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม อยู่ร่วมกับธรรมชาติ ได้อย่างเป็นสุข ฯลฯ

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ตามที่กล่าวมาแล้วหรืออาจกล่าวให้เข้าใจได้ง่าย ๆ คุณภาพชีวิต ก็คือคือการมีชีวิตที่มีความสุขนั่นเอง

คุณภาพชีวิตในประเทศไทย มีมาเป็นระยะเวลากว่า 30 ปีแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาในการกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ทำให้หน่วยงานภาครัฐโดยกระทรวง กรมต่าง ๆ และนักวิชาการที่สนใจ ได้พยายามพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ทั้งในระดับจังหวัด ระดับชุมชน และระดับบุคคล รวมถึงการศึกษาตัวชี้วัดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุ แรงงาน สตรี เกษตรกร คราวเรือนชนบท คราวเรือนที่มีแรงงานย้ายไปทำงานต่างประเทศ เป็นต้น แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือของตัวชี้วัดอยู่ ตัวชี้วัดหลายตัวที่ภาครัฐใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการพัฒนาในระดับพื้นที่ เช่น ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) คุณภาพชีวิตที่ผ่านมาส่วหนึ่งมองว่าคุณภาพชีวิต เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการพัฒนาที่ดำเนินการในพื้นที่หรือสะท้อนผลการพัฒนาผ่านโครงการหนึ่งโครงการใด บางส่วนศึกษาคุณภาพชีวิตในฐานะที่เป็นเป้าหมายของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมพัฒนา (คุชฎี อายุวัฒน์, 2548, 41)

คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหากคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้มากคุณภาพชีวิตเป็นองค์รวมที่คำนึงถึงด้านต่าง ๆ มีองค์ประกอบที่

สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม (The WHOQOL, 1994 อ้างถึงใน วรรณภา กุมารจันทร์, 2543)

การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ได้แก่ ปัญหาเรื่อง คุณภาพชีวิต (Quality of life) เนื่องจากว่า โลกเราทุกวันนี้ได้ผ่านการพัฒนา มาตลอด โดยเฉพาะทางด้านวัตถุต่าง ๆ ที่จะมาอำนวยความสะดวกซึ่งเพียงพร้อมด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีอันทันสมัย ช่วยให้การดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ได้รับความความสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยนี้นั้นวันจะมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งชนิดของคุณภาพและ ชนิดของปริมาณ การพัฒนาการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งวิธีการผลิตและการใช้ประโยชน์ มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไม่น้อย เมื่อเวลาผ่านไปนานหลายปีสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศที่มนุษย์อาศัยใช้ในการดำรงชีวิตก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพเสื่อมโทรมที่ ก่อให้เกิดมลพิษ เกิดมลภาวะต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะการ พัฒนาอุตสาหกรรมก่อให้เกิด ชุมชนแออัด เกิดแหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น แม้ว่าผลของการพัฒนา ทางด้านวัตถุจะก่อให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ความมี ปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมเริ่มลดน้อยลง ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน สังคมมีสภาพเร่งเร้ามากขึ้น ผู้คนพากันเร่งรัดทำงาน โดยแข่งกับเวลา กระทั่งไม่มีเวลาที่จะสังสรรค์เข้าสังคม (เฉลิมขวัญ สิงห์วี, 2548)

หลังจากเกิดการก่อตั้งโรงงานในนิคมอมตะนครที่มีการสร้างมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ สภาพแวดล้อมของชุมชนแหล่งอาศัยนั้นเปลี่ยนแปลงไปอาทิ เริ่มมีผลกระทบสารเคมี มลพิษ เสียง เลยส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่บริเวณนิคมอมตะนคร และยังคงส่งผลกระทบต่อชุมชนจนถึงวันนี้ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรีซึ่งผู้วิจัยคาดว่าผลที่ได้จะทำให้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนเป้าหมาย เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น และเสนอแนะแนวทางให้ หน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ ไปตาม แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรีนั้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึง ระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2559 – 28 กรกฎาคม 2559

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างงานใหม่ การเจริญเติบโตด้านการค้า ความมั่นคงในอาชีพที่ทำรายได้ เงินออมการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าหรืออาชีพของชุมชน

ด้านสังคม ได้แก่ การย้ายถิ่น สภาพสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี การพึ่งพาอาศัยสถาบันทาง ความสงบเรียบร้อย ความสะอาดสวยงาม และปัญหาอาชญากรรมในชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง น้ำ ฝุ่นละออง กลิ่น และมลพิษทางอากาศ ป่าไม้ ขยะมูลฝอย และของเสียหรือสารอันตรายในชุมชน

ด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพร่างกาย และจิตใจของประชาชนในชุมชน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปตามบัญชีรายชื่อในทะเบียนราษฎรขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ จำนวน 11,127 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ, 2560)

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ของครัวเรือน แตกต่างกัน
6. ประชาชนที่มีฐานะเศรษฐกิจ แตกต่างกัน
7. ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกัน

8. ประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

คุณภาพชีวิต หมายถึง การที่ประชาชนที่อาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี มีระดับการมีชีวิตที่ดี มีความพึงพอใจในชีวิต ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ผลที่ตามมาจากการมีโรงงานอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ต่ออาชีพ รายได้ หนี้สิน และการถือครองที่ดินของประชาชน

ด้านสังคม หมายถึง ผลที่ตามมาจากการมีโรงงานอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ต่อภาพชุมชนโดยรวม ได้แก่ การย้ายถิ่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ลักษณะที่อยู่อาศัย ปัญหาในชุมชน โอกาสด้านการศึกษา และระบบสาธารณสุขของประชาชน

ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลที่ตามมาจากการที่มีโรงงานอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ต่อสภาพน้ำ อากาศ เสียงและขยะมูลฝอยของประชาชน

ด้านสุขภาพ หมายถึง ผลที่ตามมาจากการที่มีโรงงานอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี โดยส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางกาย และสุขภาพจิตของประชาชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบถึงความต้องการขั้นพื้นฐานแก่คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
2. สามารถทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและพร้อมหาทางแก้ไขให้ความช่วยเหลือแก่คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
- แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน
- แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบ
- แนวคิดเกี่ยวกับการความคิดเห็น
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานสำคัญ

ในอดีตที่ผ่านมาพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ประเทศไทย (เดิมชื่อบางปะกง 2) ตั้งอยู่บนทำเลที่ดี ห่างจากกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทาง 57 กม. (35 ไมล์) ระหว่างทางพิเศษยกระดับบางนา-ตราด และมอเตอร์เวย์ กรุงเทพ-ชลบุรี โรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคม อุตสาหกรรมนี้สามารถเข้าถึงกรุงเทพมหานครและบริเวณชายฝั่งด้านตะวันออกได้โดยง่าย และได้ประโยชน์จากการที่อยู่ใจกลางย่านอุตสาหกรรม ชายฝั่งด้านตะวันออก และโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลคอนหัวพ่อตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของศาลากลางจังหวัดชลบุรี และอำเภอเมืองชลบุรี โดยมีระยะทางห่างจากศาลากลางจังหวัดชลบุรี และอำเภอเมืองชลบุรีประมาณ 8 กิโลเมตร สถานที่ตั้ง เลขที่ 49 หมู่ที่ 6 ถนน รพช. ตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20000

มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลสำนักบก ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองไม้แดง ตำบลคลองตำหรุ ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี

เนื้อที่

เนื้อที่เทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ มีเนื้อที่โดยประมาณ 18.50 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,562.5 ไร่

ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมในเขตตำบลคอนหัวฟ่อ ได้เปลี่ยนเป็นสถานที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้าง

ภูมิอากาศ

อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 37 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ย เดือนมีนาคม - มิถุนายน 34 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ย เดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 30 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ย เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ 25 องศาเซลเซียส

จำนวนหมู่บ้าน

มีจำนวนหมู่บ้าน 6 หมู่ และเป็นจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ทั้ง 6 หมู่ แยกชื่อหมู่บ้านได้ดังนี้

หมู่ที่ 1 ชากสมอ

หมู่ที่ 2 หนองไผ่กลางดอน

หมู่ที่ 3 หนองกงฉาก

หมู่ที่ 4 ดอนบน

หมู่ที่ 5 ดอนหัวฟ่อ

หมู่ที่ 6 ดอนล่าง

หมู่ที่ 7 มาบสามเกลียว

สภาพทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมในเขตตำบลคอนหัวฟ่อ ได้เปลี่ยนเป็นสถานที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับจ้าง

การคมนาคม

1. ถนนลาดยาง จำนวน 12 สาย

2. ถนนคอนกรีต จำนวน 35 สาย

3. ถนนหินคลุก จำนวน 5 สาย

4. ถนนดินหรือลูกรัง จำนวน 1 สาย

การศึกษา

โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลคอนหัวพ้อ จำนวน 4 แห่ง

1. โรงเรียนเทศบาลคอนหัวพ้อ 1 (บ้านมาบสามเกลียว) เปิดทำการสอนระดับก่อนประถมศึกษา – ระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลคอนหัวพ้อ (ถ่ายโอนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

2. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 1 แห่ง - โรงเรียนวัดดอนคำรงค์ธรรม เปิดทำการสอนระดับก่อนประถมศึกษา – ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลคอนหัวพ้อ

3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน (ถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน) เมื่อปี พ.ศ. 2543 จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 7 ตำบลคอนหัวพ้อ

4. ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบลคอนหัวพ้อ (กสน.ตำบลคอนหัวพ้อ) จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่อาคารอเนกประสงค์ หมู่ที่ 4 ตำบลคอนหัวพ้อ

สถาบันและองค์กรทางศาสนา วัด/สำนักสงฆ์ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

1. วัดสังกะสี

2. วัดชากสมอ (วัดสุขใจดี)

3. วัดดอนคำรงค์ธรรม

4. วัดมาบสามเกลียว

การสาธารณสุข

1. สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง

2. อัตราการมี และใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100%

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1. สถานีตำรวจภูธรคอนหัวพ้อ จำนวน 1 แห่ง

2. กลุ่มรักษาความปลอดภัย จำนวน 1 แห่ง

3. สายตรวจ อปพร. จำนวน 169 แห่ง

4. อส.ป.ป.ส. จำนวน 120 แห่ง

5. สถานีดับเพลิง จำนวน 1 แห่ง

ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ

อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

1. โรงงานอุตสาหกรรม 185 แห่ง (ไม่รวมกำลังก่อสร้าง)

2. ธุรกิจบ้านจัดสรร	23	แห่ง
3. สถานีบริการน้ำมัน	2	แห่ง
4. โรงงานผสมอาหารสัตว์	1	แห่ง
5. ธนาคาร	7	แห่ง
6. ร้านสะดวกซื้อ	16	แห่ง
7. โรงแรม	4	แห่ง
8. อพาร์ทเมนต์	77	แห่ง
9. ตลาด	4	แห่ง

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดสร้างขึ้น และชวนชวนายให้ได้มาด้วยตัวของมนุษย์เอง นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์หรือมาตรฐาน ที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา บุคคลและครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้านอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพอนามัย คุณธรรม จริยธรรม การพักผ่อนหย่อนใจ การรับข้อมูลข่าวสาร การพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วม (ปวิย อึ้งภากรณ์, สุชาดา เสโธ และภูมิรินทร์ พงษ์ไกลกิตติ, 2542, หน้า 5-7 อ้างถึงใน นิรันดร์ แซ่เต๋, 2554, หน้า 6-18) ในลักษณะเช่นนี้ เขาย่อมจะมีความสามารถในการปรับปรุงทั้งตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่า หรือประโยชน์สูงสุด ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมก็จะลดลง หรือหมดไปได้ อาทิเช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนประเทศที่มีประชากรไม่มีคุณภาพชีวิตจะประสบกับปัญหาความล่าช้า หรือความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อเสถียรภาพ ความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศด้วยดังนั้นจึงต้องใช้ความพยายามกันอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงพัฒนาประชากรที่ด้อยคุณภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ ทั้งนี้คุณภาพชีวิตจึงมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคมอย่างยิ่ง โดยผู้ที่มีคุณภาพชีวิตจะช่วยให้ตนเองและสังคมมีลักษณะดังนี้

1. บุคคลจะมีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ใช้วิธีการอันชอบธรรมในการสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของตน โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น
2. บุคคลจะมีการสร้างสรรค์พัฒนา คิดปรับปรุงตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
3. บุคคลจะใช้ภูมิปัญญา เหตุผล และวิธีการแห่งสันติในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4. บุคคลจะมีการยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีปัญหาและความขัดแย้งน้อย

5. บุคคลจะเป็นพื้นฐานของครอบครัวและสังคมให้มีความสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพ ความปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมาคุณภาพชีวิต (Quality of life) เป็นคำที่ได้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวีเดน ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ต่างก็ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีเครื่องมืออันเหมาะสมใช้ในการกำหนดนโยบายการสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงได้พยายามศึกษาความหมายของคุณภาพชีวิตเชื่อมโยงให้ถึงมาตรฐานดัชนีที่จะใช้วัดคุณภาพชีวิตได้

จากการค้นคว้าเอกสารและตำราต่าง ๆ พบว่ามีการกล่าวถึงคุณภาพชีวิตมานานแล้ว เพียงแต่ไม่ได้กล่าวถึงและนำมาใช้กันโดยตรง คงปรากฏแต่คำว่า การมีชีวิตที่ดี (Good life) และการอยู่ดีกินดี (Well-being) ซึ่งก็พอจะอนุมานได้ว่า หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเอง การมีชีวิตที่ดีนั้นมีการกล่าวถึงกันตั้งแต่สมัยเริ่มแรกของการเกิดมีมนุษยชาติขึ้นบนพื้นโลก เพราะเมื่อมนุษย์เกิดมาธรรมชาติก็ได้สอนให้มนุษย์ต่อสู้ คดิรนกับสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่รอดและพยายามแสวงหาความสุขในชีวิต ซึ่งก็หน้าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการมีชีวิตที่ดีของมนุษย์นั่นเอง เพียงแต่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด ต่อมาในสมัยกรีกโบราณ ได้มีนักปราชญ์และนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงชาวกรีกคือ โซเครติ (พินิจ รัตนกุล, 2518, หน้า 35) ได้มีการกล่าวถึงการมีชีวิตที่ดีสำหรับมนุษย์คือ ชีวิตที่มนุษย์รู้จักใช้สติปัญญา เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งมีการตรวจสอบในการที่จะรู้จักตนเองและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุด และเป็นชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองครองธรรมในระบบสังคม

การมีชีวิตที่ดีในสมัยกรีกนั้น พอจะสรุปได้ว่าชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์เองที่จะพัฒนาชีวิตของเขาไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการมีชีวิตที่ดี และระบบสังคม ระบบการเมือง เพียงช่วยสนับสนุนให้มนุษย์พัฒนาชีวิตที่ดีภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดการมีชีวิตที่ดีตามแนวความคิดปรัชญาของศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพุทธ (ชิตชัย สนั่นเสียง, 2548, หน้า 18) กล่าวถึงชีวิตที่ดีว่า ชีวิตที่ดีของบุคคลต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมที่ดีด้วย ต้องทำให้ตัวเองดี รักตัวเองและรักผู้อื่น ทางด้านศาสนาคริสต์ได้กล่าวถึงชีวิตที่ดีว่า การดำเนินชีวิตที่ดีนั้นคือ ชีวิตที่มีความรักอันเสียดสละ ซึ่งความรักนั้นแบ่งออกเป็นสองด้านคือ ความรักต่อพระเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความรักดังกล่าวแล้วชีวิตจะมีความสุข และแนวคิดปรัชญาชีวิตที่ดีในศาสนาอิสลามกล่าวไว้ว่า ชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับตัวของมนุษย์ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความศรัทธา ความรู้ และการกระทำในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามแล้วมนุษย์จะมีชีวิตที่ดี

จากแนวคิดปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตที่ดีของศาสนาต่าง ๆ นั้นพอสรุปได้ว่า ชีวิตที่ดีของมนุษย์ในด้านศาสนาที่กล่าวมาแล้วนั้น จะมุ่งเน้นพิจารณาไปที่ชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์เป็นสำคัญที่จะพัฒนาตัวเองไปตามธรรมชาติเพื่อการมีชีวิตที่ดีด้วยตนเองได้ และต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้นให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมด้วย จะเห็นได้ว่าการศึกษาแนวคิด ปรัชญาชีวิตที่ดีของมนุษย์นั้น มุ่งชีวิตที่ดีไปที่ตัวมนุษย์ เพราะมีการเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์ย่อมแสวงหาชีวิตที่ดีได้ด้วยตนเอง มนุษย์มีอิสระสามารถเลือกกระทำหรือไม่กระทำการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง แม้จะขัดกับสังคมก็ตาม การที่มนุษย์จะมีความสุขได้นั้น จะต้องรู้จักดำเนินชีวิตของตนเองด้วยสติปัญญา โดยมีต้องรอให้สังคมเปลี่ยนแปลงเสียก่อน

ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการให้เกิดขึ้นและส่งผลไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม รวมถึงประเทศ และระดับโลก จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานทุกประเภทที่เกี่ยวกับการพัฒนา เช่น พัฒนาชุมชน สังคม เศรษฐกิจของประเทศ จะมีจุดหมายปลายทางคือมุ่งพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Ultimate goal) คุณภาพชีวิตจึงเป็นคำที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคำว่าคุณภาพชีวิตตามรูปศัพท์แปลว่า ภาวะแห่งความดี (State of goodness) หรือ ความปรากฏของความดี เรามักพูดว่า ของนี้คุณภาพดี ของนั้นคุณภาพไม่ดี ของนั้น คุณภาพสูง ของนั้นคุณภาพต่ำ เมื่อเราพูดถึงคุณภาพชีวิตก็หมายถึงลักษณะดีเลวของชีวิต ซึ่งในปัจจุบันมีนักวิชาการต่าง ๆ พยายามศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตกันมากและต่างคนต่างก็ให้ทัศนะความหมายต่างกันไป

ลีปนนท์ เกตุทัต (2542, หน้า 2) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตคือ ชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social environment) และสามารถปรับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม ให้เข้ากับตน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือการเรียนรู้ธรรมชาติจนปรับตนเองและธรรมชาติให้เข้ากันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน

พัฒน์ สุจันงค์ (2539, หน้า 39) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สถานภาพของความเป็นอยู่ในทางที่ดีขึ้น ทั้งในแง่ของส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน

นิสารัตน์ ศิลปเดช (2540, หน้า 65) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต หมายถึงสภาพการดำรงชีวิตที่บุคคลเกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม กล่าวคือ

ความสุขทางกายที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจได้นั้นคือ ลักษณะที่บุคคลมีสิ่งต่าง ๆ สอนองความต้องการด้านร่างกายอย่างเหมาะสมกับสภาพฐานะของตน ได้แก่ การมีอาหารบริโภค รักษาโรค เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ความสุขทางจิตใจ ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในชีวิตนั้น คือ ลักษณะที่บุคคลมีความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงในจิตใจ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่น เกิดความภาคภูมิใจและการนับถือตนเอง คิดและทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ศิริ ฮามสุ โปธิ์ (2543, หน้า 57) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่เกิดปัญหาให้แก่สังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำเนินชีวิตที่ชอบธรรม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ไขปัญหาได้ ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ มีจุดเน้น 3 ประการคือ

1. ด้านร่างกาย คือบุคคลต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการสนองตอบทางด้านปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานที่พอเหมาะ
2. ด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกที่เป็นสุขและพึงพอใจในชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น
3. ด้านสังคม คือ บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน ค่านิยมทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกได้อย่างปรกติสุข

วัลเลส (Wallace, 1974, p. 6 อ้างถึงใน วิทยาพร มาพบสุข, 2550) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ (Satisfy) แก่บุคคล ทั้งร่างกาย (Physical) และจิตใจ (Psychological) ในช่วงระยะเวลา

สต็อกเดล (Wallace, 1974, p. 3 อ้างถึงใน วิทยาพร มาพบสุข, 2550) อธิบายคุณภาพชีวิตว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ดีกินดี ปัจจัยในการครองชีพขั้นพื้นฐาน สุขภาพทางจิตใจ (Psychological health) ความสามารถในการสร้างสรรค์ (Creativity) ความมีศักดิ์ศรี (Dignity) การได้รับการยอมรับ การรู้สึกว่าเป็นที่รักของคนอื่นการปราศจากความกลัวและความกังวล

ชาร์มา (Sharma, 1975, pp. 109-113 อ้างถึงใน วิทยาพร มาพบสุข, 2550) อธิบายคุณภาพชีวิตว่าเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก ทั้งนี้เพราะคุณภาพชีวิตหมายถึงเรื่องของความพึงพอใจอันเกิดจากการได้รับ การตอบสนองความต้องการทางจิตใจและสังคม ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของสังคม ในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกในสังคมด้วย

ยูเนสโก (UNESCO, 1978, p. 89 อ้างถึงใน วิทยาพร มาพบสุข, 2550) ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่า เป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพึงพอใจ (มีความสุข มีความพอใจ) ต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต ซึ่งมีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล

จากความหมายคุณภาพชีวิตที่กล่าวมาถึงแม้ว่าจะไม่มีนิยามใดของคุณภาพชีวิตที่ทำให้เกิดการยอมรับอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ ทั้งนี้เพื่อกำหนดกรอบความหมายให้ชัดเจนให้สามารถวัดและประเมินได้ โดยการพิจารณาจากความจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ดังนั้นการกำหนดความหมายของคุณภาพชีวิตของประชาชน (People's quality of life) จึงหมายถึง ระดับความเป็นอยู่ของคนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะบรรลุถึง ความจำเป็นพื้นฐาน (Basic minimum need) 8 ประการ ดังนี้ คือ การมีสุขภาพดี การมีบ้านพักอาศัยที่มั่นคง การได้รับบริการด้านการศึกษา ครอบครัวมีความสุขสบาย การมีรายได้เพียงพอ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมีคุณธรรม และการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545, หน้า 1 อ้างถึงใน วิภาพร มาพบสุข, 2550)

แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ในปัจจุบันได้มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจต่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตกันอย่างกว้างขวาง แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าต่อสิ่งที่คิดว่าเป็นคุณภาพชีวิตตลอดจนขึ้นอยู่กับวิธีการศึกษาค้นคว้าในศาสตร์สาขานั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530, หน้า 23-25) เชื่อว่าสภาวะการอยู่ดีกินดี โดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี กล่าวคือ เมื่อได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นผลให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต มีการเพิ่มและสะสมทุน การพัฒนาทักษะของมนุษย์ในการเพิ่มผลผลิต ในทัศนะนี้ตัวบ่งชี้พื้นฐานที่บอกถึงสภาพการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ประชาชาติ ดัชนีผู้บริโภค เป็นต้น

เฮเกน ได้ชี้ให้เห็นว่าความฟุ่มเฟือย และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางวัตถุมิได้ทำให้บุคคลมีความสุขอย่างที่เคยคิดกัน การมีเงินทองมากแม้จะทำให้คนมีทางเลือกในการดำรงชีวิตมากขึ้น แต่ทางเลือกที่มากขึ้นมิได้มีความสัมพันธ์กับความสุข นอกจากนี้คนมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจการดำรงชีวิตอยู่ด้วยความฟุ่มเฟือยยังทำให้เกิดผลต่อสภาวะแวดล้อมเกิดมลพิษประเภทต่าง ๆ ขึ้นและการที่มนุษย์แข่งขันกันในด้านวัตถุ พยายามแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาบริโภคเกินความจำเป็น ทำให้เกิดการทำลายคุณค่าเก่า ๆ ในสังคมทำให้มนุษย์มีสภาพเป็นอนุภาคเล็ก ๆ ที่ขาดความมีน้ำใจต่อกันมากขึ้น (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530, หน้า 23)

เนาวรัตน์ พลายน้อย ให้ความเห็นว่า แม้นพยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการพัฒนาเศรษฐกิจ จะมีข้อได้เปรียบหลายประการ แต่ก็ยังเป็นข้อได้เปรียบในด้านวิธีการเท่านั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ย่อมละเว้นการพัฒนาเศรษฐกิจมิได้ เพียงแต่เรามีอาจพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว จนละทิ้งการพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้เท่านั้น เช่น สังคม และสิ่งแวดล้อม (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530)

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา มีความเห็นว่าดัชนีทางด้านสังคมมีค่าที่จะวัดและอธิบายระดับของคุณภาพชีวิตได้ ได้แก่ ดัชนีทางด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา ศักดิ์การ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้และความยากจน อาชญากรรม การติดยาเสพติด ความปลอดภัย สภาพที่อยู่อาศัย การจ้างงาน ผลผลิต สถานภาพของบุคคล ความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ครอบครัวและวงจรชีวิตในครอบครัว เป็นต้น แต่เนื่องจากบุคคลแต่ละกลุ่มมีแบบแผนของชีวิตแตกต่างกันไป ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นก็มักจะถูกโต้แย้งในแง่ที่ว่า ไม่สามารถวัดระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มที่แตกต่างกันได้เสมอ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มหนุ่มสาว หรือกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530, หน้า 24)

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของนักสิ่งแวดล้อม มีความเชื่อว่าคุณภาพชีวิตกับสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน การจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้นั้นจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสิ่งแวดล้อมเสียก่อน โดยจะต้องทำให้เกิดมีความสมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ การขาดความสมดุลดังกล่าวจะทำให้คุณภาพชีวิตมีขึ้นไม่ได้ นอกจากนี้นักสิ่งแวดล้อมยังเชื่อว่า ค่านิยมทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและระดับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม คิมบอล ได้พยายามสร้างดัชนีทางสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตพิจารณาด้าน อากาศ น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุ และที่ว่าง สิบนนท์ เกดทัต กล่าวว่า ชีวิตที่มีความสุขในทัศนะของปรัชญาฮินดู และพุทธศาสตร์ ก็คือ ชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นชีวิตที่ไม่ฝืนธรรมชาติ หมายถึงธรรมชาติทั้งทางร่างกาย ซึ่งสามารถมองเห็นได้รวมทั้งธรรมชาติทางจิตใจ และสังคม (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530, หน้า 24)

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักจิตวิทยา (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530, หน้า 24) มีความเห็นว่าคุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้ ทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับกันมากที่สุดคือ ทฤษฎีของมาสโลว์ ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ชั้น (สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2542, หน้า 92) ได้แก่

1. ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Basic physiological and biological needs)
2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and security needs)
3. ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ (Social, Affiliative, and belonging needs)
4. ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องและเป็นที่ยอมรับ (Esteem, Recognition needs)
5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด (Self-Actualization, Self-Fulfillment needs)

ซึ่งมาสโลว์ กล่าวว่า บุคคลจะต้องได้รับความพึงพอใจในความต้องการขั้นพื้นฐาน
เสียก่อนจึงจะหันไปหาความต้องการในขั้นสูงกว่าต่อไป

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นคำที่มีความหมายกว้างเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้าน และสามารถ
พิจารณาได้หลายแง่มุม คุณภาพชีวิตเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา สถานที่ และสภาวะแวดล้อม
คุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายด้านที่มารวมกันเข้าอย่าง
เหมาะสมกลมกลืนกับการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมและ
ทรัพยากรธรรมชาติ จึงจะทำให้เกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ แคมเบล (Campbell, 1972,
p. 51 อ้างถึงใน สมใจ นัทรไทย, 2543) เสนอว่าคุณภาพชีวิตต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้านคือ

1. ด้านกายภาพ ได้แก่ ปัจจัยด้านมลภาวะ ความหนาแน่นของประชากร และสภาพ
ที่อยู่อาศัย
2. ด้านสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และความมั่นคง ของครอบครัว
3. ด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ความสำเร็จ ความผิดหวัง และ
ความคับข้องใจในชีวิต

นอกจากแนวคิดของแคมเบลที่ได้กล่าวแล้วนั้น มาร์เคลย์ และแบกเลย์ (Markley &
Bagleys, 1975, pp. 187-190 อ้างถึงใน สมใจ นัทรไทย, 2543, หน้า 33) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรฐาน
ขั้นต่ำสำหรับคุณภาพชีวิตพบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น 6
องค์ประกอบคือ

1. ด้านเศรษฐกิจ (Economics)
2. ด้านสุขภาพ (Health)
3. ด้านสังคม (Social)
4. ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural environment)
5. ด้านการเมือง (Political)
6. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment)

ส่วนลิว (Liu, 1975, p. 12 อ้างถึงใน สมใจ นัทรไทย, 2543) กล่าวว่าองค์ประกอบของ
คุณภาพชีวิตประกอบด้วย 2 องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบด้านจิตวิสัย (Subjective factor) คือ เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของ
บุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล
2. องค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย (Objective factor) คือสภาพแวดล้อมของบุคคล ได้แก่
สภาพแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม

ซึ่งใกล้เคียงกับชาร์มา (Sharma, 1975, p. 11 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543) ที่แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. องค์ประกอบด้านร่างกาย โดยพิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม
2. องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พิจารณาได้จากคุณภาพและปริมาณ เช่นกัน ได้แก่ การศึกษา การมีงานทำ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข สภาพแวดล้อม การพักผ่อนหย่อนใจ ความคิดสร้างสรรค์

ยูเนสโก (UNESCO, 1981, p. 1 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543) ได้ชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ อาหาร สุขภาพ อนามัยและโภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐาน การมีงานทำ ค่านิยม ศาสนา จริยธรรม กฎหมาย และปัจจัยทางจิตวิทยา

ส่วนคอนโด (Kondo, 1985, p. 66 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543) เสนอปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบคุณภาพชีวิตว่า ควรประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานความเป็นอยู่ทางด้านร่างกาย (Physical standard of living) ได้แก่ อาหาร หรือโภชนาการ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ
2. มาตรฐานด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental / Emotional) ได้แก่ ความรักหรือความเป็นเพื่อน การแต่งงานหรือการมีบุตร ครอบครัว นันทนาการหรือการใช้เวลาว่าง การศึกษา ความพึงพอใจในงาน ความมั่นคง และสถานภาพ
3. ความรู้สึกนึกคิด (Spiritual) ได้แก่ การมีอิสระต่อความเชื่อ การปฏิบัติต่อความเชื่อของตน

ในประเทศไทย ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2524, หน้า 27-28 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543, หน้า 38) ได้ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความรู้สึกทางด้านจิตใจ หรือด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่จะดำรงคตนเป็นผู้ที่มีชีวิตอย่างมีคุณภาพนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ คือ มีกิน มีใช้ ตามสมควรกับสภาพของตนเอง
2. องค์ประกอบทางด้านสังคม คือ มีการศึกษา มีคุณธรรม มีภาวะผู้นำ และมีพฤติกรรมที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติต่อกัน
3. องค์ประกอบทางการเมือง คือ มีโครงสร้างทางการเมืองที่มั่นคง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะสร้างเพียงด้านใดด้านหนึ่งย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะการที่คนเราจะมีความสุขได้อย่างมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจประกอบกัน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่ถูกกีดกันในเรื่องของความคิด ต้องมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเพื่อตนเองและสังคม ย่อมหมายถึงว่าประชาชนต้องมีเสรีภาพในการปกครอง นอกจากนี้ นิสาร์ตัน ศิลปเดช (2540, หน้า 85-113) ยังพิจารณาคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับจุลภาค (Micro level) และ ระดับมหภาค (Macro level) กล่าวคือ

1. ระดับจุลภาค ประกอบด้วยองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลไว้หลายประการ ได้แก่ ความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา ความสมบูรณ์ด้านจิตใจ และอารมณ์ ความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ

2. ระดับมหภาค ประกอบด้วย มาตรฐานความเป็นอยู่ (สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย บริการทางสังคม อาหารและโภชนาการภายในสังคม และรายได้ประชาชาติ) ภาวะประชากร (ขนาดประชากร อัตราการเกิด อัตราการตาย อัตราการย้ายถิ่น ความหนาแน่นประชากร) สังคมและวัฒนธรรม (ระบบสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ระบบการเมืองการปกครอง) กระบวนการพัฒนา (การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การค้า ระดับการพัฒนา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วม) สิ่งแวดล้อม (มลภาวะทางน้ำ อากาศ เสียง และดิน) และทรัพยากร (มนุษย์ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรม เกษตรกรรม เทคโนโลยี)

ในขณะที่ สากล สถิติวิทยานันท์ (2543, หน้า 179-199 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543) แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็น 2 ด้านคือ

1. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ ภาวะแวดล้อมที่บริสุทธิ์สะอาด และความเป็นระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ

2. องค์ประกอบด้านประชากร สังคม และวัฒนธรรม คือ ความสัมพันธ์ ที่อบอุ่นในครอบครัว และในชุมชน โอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกัน การเป็นที่ยอมรับของชุมชน การสร้างความสำเร็จของตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน เป็นต้น

ส่วนประเทศเพื่อนบ้านของไทยพบว่า ได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน โดยรวมแล้วเป็นการวัดความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (สุภางค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระภูด, 2538, หน้า 106 อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543, 41) ดังนี้

ฟิลิปปินส์ ได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน มีองค์ประกอบหลักอยู่ 9 ด้านคือ

1. สุขภาพและโภชนาการ
2. การศึกษาเรียนรู้
3. รายได้และการบริโภค
4. การจ้างงาน
5. แหล่งทรัพยากร
6. ที่อยู่อาศัย
7. ความปลอดภัยของส่วนรวมและความยุติธรรม
8. ค่านิยมทางการเมือง
9. การเลื่อนชั้นทางสังคม

ในขณะที่ประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีองค์

ประกอบหลักอยู่ 12 ด้านคือ

1. ประชากร
2. ความเป็นเอกภาพของชาติ
3. การฟื้นฟูทางสังคม
4. การจัดความยากจน
5. รายได้ การบริโภค และความมั่งคั่ง
6. ที่พักอาศัย
7. การศึกษา
8. สุขภาพและโภชนาการ
9. แรงงานและการจ้างงาน
10. ทรัพยากรธรรมชาติ
11. ความปลอดภัยของส่วนรวม
12. วัฒนธรรมและการใช้เวลาว่าง

จะเห็นว่าประเด็นการพิจารณาคูณภาพชีวิตนั้นมีแนวคิดที่แตกต่างหลากหลาย แต่โดยสรุปแล้วองค์ประกอบที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมอยู่ในระดับดีได้ หรือไม่ดี มีอยู่หลายปัจจัย ได้แก่ ในระดับบุคคลหรือระดับจุลภาคนั้นประกอบด้วย องค์ประกอบด้านร่างกาย สติปัญญา ด้านจิตใจ อารมณ์ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ส่วนองค์ประกอบในระดับสังคมหรือระดับมหภาคนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ หลายองค์ประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์กันและมีความสลับซับซ้อนขององค์ประกอบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ภายในองค์ประกอบหลัก ซึ่งทุกองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญ และเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิต ได้แก่

องค์ประกอบด้านมาตรฐานการดำรงชีพ ด้านภาวะและการเปลี่ยนแปลงประชากร ด้านระบบสังคม วัฒนธรรม ด้านการบวนการพัฒนา ด้านทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบทุกด้านจะส่งผลกระทบต่อถึงกันและกัน หากองค์ประกอบใดมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงจะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ และในขณะเดียวกันก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยการวัดคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นมีแนวคิดที่หลากหลายดังที่กล่าวแล้วนั้น แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีความเหมาะสมตามช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ของการพัฒนา ซึ่งมีลักษณะกว้างขวางครอบคลุมปัจจัยหลาย ประการ ดังนั้นการวัดและการประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดขึ้นมาโดยเฉพาะในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น การกำหนดช่วงเวลาตามช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ของแต่ละแผนฯ เป็นต้น

การประเมินคุณภาพชีวิต

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ ได้อำนวยความสะดวกแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันอันตรายที่มีต่อมนุษย์ด้านสุขภาพอนามัย อันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ดินเสื่อมคุณภาพ และกองขยะ เป็นต้น การประเมินคุณภาพชีวิตของคนไทย ได้เริ่มต้นมีนโยบายที่ชัดเจนขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยมีการบริหารงานพัฒนาภายใต้คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ที่เน้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ในช่วงหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการปรับแผนโดยให้ความสำคัญกับการกระจายการผลิตและการตลาดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีหลักการที่สำคัญคือ เน้นการผนิกกำลังระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมคิด ร่วมพัฒนา แก้ไขปัญหา และตัดสินใจร่วมกันทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขตามสมควร โดยอาศัยเครื่องมือการชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน

เครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนไทย

การที่จะบอกได้ว่าประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีหรือไม่ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือเครื่องมือชี้วัด

ระดับคุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่สามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่าประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีควรเป็นอย่างไร การกำหนดคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความชัดเจนและสามารถวัดได้

จึงได้มีการพัฒนาหารูปแบบเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นตามพัฒนาการดังนี้

ปี พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีจึงเห็นชอบโครงการปีรณรังค์คุณภาพชีวิตและประกาศให้มีปีรณรังค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปรช.) พ.ศ. 2528 - 2530 โดยใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทยว่า อย่างน้อยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้าง และควรมีระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่าระดับใดในช่วงระยะเวลา

ปี พ.ศ. 2531 คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มอบโครงการปีรณรังค์ ฯ ให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินงานต่อ ภายใต้ชื่อ งานว่า "งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.)" ซึ่งปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา มีการจัดเก็บประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ทุกครัวเรือนทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี ในปี พ.ศ. 2535 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 9 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ปี พ.ศ. 2540 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด เพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัว ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างน้อยผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน โดยมีความหมายดังนี้

ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมายถึง ความจำเป็นขั้นต่ำที่สุดที่ประชาชนทุกคนในชุมชนให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขพอสมควรตามช่วงเวลาหนึ่ง ๆ

เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านและครัวเรือนของตนเองว่าขณะนี้ยังมีปัญหาคุณภาพชีวิตในเรื่องใดบ้างที่ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานนอกจากนั้นยังใช้เป็นแนวทางในการวางโครงการกิจกรรมที่จะดำเนินการแก้ไขให้หมดไปหรือบรรเทาลงโดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหา วิเคราะห์ปัญหา

ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่เพื่อให้บังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. ใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เป็นเครื่องมือของกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ว่าบรรลุตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานแล้วหรือไม่

2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการนับตั้งแต่การ กำหนดปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา โดยใช้ข้อมูล จปฐ. ที่มีอยู่ และการดำเนินงานแก้ไขปัญหามุมชน ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

3. ใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน เป็นแนวทางในการคัดเลือกโครงการต่าง ๆ ของรัฐให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการประสานระหว่างสาขาในด้านการปฏิบัติมากขึ้น โดยใช้เครื่องชี้วัด จปฐ. เป็นตัวกำหนด

1. องค์ประกอบเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในแต่ละเครื่องชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ส่วนคือ ตัววัด เครื่องชี้ เกณฑ์มาตรฐาน และเป้าหมาย ดังนั้นทุกเครื่องชี้วัด จปฐ. จะบอกให้ทราบว่า ความจำเป็นพื้นฐานต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน คือเรื่องอะไร (ต้องการวัด คุณภาพชีวิตในเรื่องอะไร) มีอะไรเป็นตัวบ่งบอก (เครื่องชี้) ควรจะต้องเป็นหรือมีอย่างไร (กำหนด เกณฑ์มาตรฐาน) และภายในปีที่กำหนดจะต้องทำให้ได้อย่างน้อยร้อยละเท่าใดจึงจะถือว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้น ๆ (เป้าหมาย) ตัวอย่างเช่น เครื่องชี้วัด จปฐ. “หญิง ตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม” สิ่งที่ต้องการวัดคือ “การได้บริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอของหญิงตั้งครรภ์” ตัวชี้ จะชี้ให้ทราบว่าหญิงตั้งครรภ์ได้บริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอหรือไม่คือ “น้ำหนักเด็กแรกเกิด” ซึ่งควรจะต้อง “ไม่น้อยกว่า 2,500 กรัม” และภายในปีจะต้องมีเด็กแรกเกิดไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเด็กแรกเกิดทั้งหมดที่เกิดภายในปีนั้นจึงจะถือว่าในเครื่องชี้วัด จปฐ. ตัวนี้ประสบความสำเร็จ เพราะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ปัจจุบันประเทศไทยใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (Basic minimum needs indicators) แบ่งออกเป็น 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ดังนี้คือ

นันแนลลี (Nunnally, 1959, pp. 285-286 อ้างถึงใน ประวัติ เสมตติ, 2541, หน้า 10) ได้ ให้ความเห็นไว้ว่า ทั้งความคิดเห็นและทัศนคติ เป็นเรื่องของ การแสดงออกทางความคิดเห็นในรูปที่ เกี่ยวกับตัวเรา และความคิดเห็นนั้นยังจะใช้ ในเรื่อง เกี่ยวกับการลงความเห็น (Judgement) และ ความรู้ (Knowledge) ในขณะที่ทัศนคตินั้นใช้ กันมากในเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึก (Feeling) ความสามารถ (Preference) และสรุปได้ว่าเรามักใช้ คำว่า ความคิดเห็นมากกว่าทัศนคติ

โคลาซา (Kolasa, 1969, p. 386 อ้างถึงใน กอบชัย ทวีสุขเสถียร, 2545, หน้า 8) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคล ในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินค่า (Evaluation) สิ่งใด สิ่งหนึ่งจากสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ หรือเป็นการตอบสนองสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลมาจาก ความโน้มเอียง

โคเลนนิคส์ (Kolesnik, 1970, p. 296 อ้างถึงใน กอบชัย ทวีสุขเสถียร, 2545) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแปลความหมายหรือการลงความเห็นที่ เกิดจากข้อเท็จจริงซึ่งแต่ละบุคคลคิดว่าถูกต้อง แต่คนอื่น ๆ อาจไม่เห็นด้วยก็ได้ เป็นความเห็นที่ไม่ ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่างและมีอยู่เป็นเวลาอันสั้น เรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็น ประเภทหนึ่งที่ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่ไม่พอแก่การพิสูจน์ มีความรู้แห่งอารมณ์น้อย และเกิดขึ้นอย่างง่าย แต่สลายตัวเร็ว

ดันแคน (Duncan, 1971, p. 135 อ้างถึงใน ประวัติ เสมติ, 2541, หน้า 11) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความเชื่อหรือการพิจารณาตัดสิน โดยบุคคลซึ่ง อาจไม่เป็นที่ยอมรับในแต่ละช่วงเวลา ความคิดเห็นนี้ไม่สามารถที่จะทดสอบความรู้และความจริง ของความเชื่อมั่นของบุคคลได้ และต้องยอมรับว่าประชาชน โดยทั่ว ๆ ไป มีความคิดเห็นแตกต่างกันไป

กู๊ด (Good, 1973, p. 339 อ้างถึงใน ประวัติ เสมติ, 2541, หน้า 11) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความนึกคิด ความรู้สึกประทับใจ ความเชื่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

ประสาธ หลักศิลา (2511, หน้า 398-399) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า มติหรือความคิดเห็นต่าง ๆ ของคนนั้นเกิดจากการปะสังสรรค์ประจำวันของคนเรา แต่คนเราก็มักมีภูมิหลังทางสังคมจำกัดอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 4 จะมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาสังคม ขณะเดียวกันผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นก็ จะมุ่งลงสู่ชุมชนเมืองมากกว่าชนบท เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาที่ตามมาคือความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้การบริหารทางสังคมไม่ทัดเทียมกัน ในเมืองจะมีโอกาสรับบริการมากกว่า นอกจากนั้นยังเกิดช่องว่างระหว่างคนในเมืองกับชนบทมากขึ้น อีกประการหนึ่งการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยไม่ได้พัฒนาคนควบคู่ไปด้วยแล้ว การพัฒนาประเทศก็ไม่มีทางก้าวหน้าไปได้ และปัญหาอื่น ๆ ก็จะตามมามากขึ้น ในช่วงเวลาดังแต่ พ.ศ. 2519 – 2528 ได้มีการเคลื่อนไหวในเรื่องการนำแนวความคิด เรื่องกระบวนการตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน (Basic minimum need approach) โดยความคิดนี้ได้ถูกเสนอในที่ประชุมองค์การนานาชาติ (International

labor organization world employment conference) ในพ.ศ. 2519 ต่อมาได้มีองค์การระหว่างประเทศนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นนโยบายในการสนับสนุนในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น Integrated rural development สำหรับประเทศไทยนั้น สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้เริ่มนำแนวความคิดนี้เข้ามาใช้ในการจัดทำแผน ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 และตั้งแต่ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาก็ได้มีการนำแนวความคิดเรื่องความจำเป็นพื้นฐานรวมทั้งเครื่องชี้วัดมาใช้ในเรื่องสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนไทยในชนบท (ยูดี ลีลัคณาวิระ, 2536, หน้า 24)

การพัฒนาคุณภาพชีวิต มี 4 ด้าน คือ (อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ, 2539, หน้า 36)

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นเรื่องของระดับการมีชีวิตที่ดีมีความสุข ความพึงพอใจในชีวิตจะครอบคลุมไปถึงเรื่องของสุขภาพ มาตรฐานการดำรงชีวิต คุณภาพของที่อยู่อาศัย ความพึงพอใจในหน้าที่การงาน ซึ่งมีกรวมสิ่งเหล่านี้ไว้ในนิยามและเกณฑ์ของคุณภาพชีวิต

2. แนวคิดในเรื่องการพัฒนาสังคม มี 3 ประเด็นหลักที่ต้องดำเนินการ คือ

2.1 การขจัดความยากจน โดยใช้นิยามความยากจนที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ใช้ คือ รายได้ของครัวเรือน หรือบุคคลที่ต่ำกว่าเส้นยากจน (Minimum threshold) ต่ำกว่าคนอื่น ๆ เช่น การได้รับแคลอรีต่ำ อายุขัย และการไม่รู้หนังสือ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ประชากรหนึ่งในสามของภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก จัดอยู่ในกลุ่มผู้ยากจนที่แท้จริง

2.2 การกระจายความเป็นธรรม เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับผู้ด้อยโอกาสเช่นกัน คือ สตรี เยาวชน คนพิการ ผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย คนเหล่านี้ไม่ได้รับโอกาสและไม่สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้

2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนคนส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้ เพราะถูกกีดกันจากกระบวนการตัดสินใจ และการควบคุมสถานการณ์ทั้งด้านครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

ถ้าใช้ตัวอย่างการจำแนกเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต และสังคมที่สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2540, หน้า 8) เราจะพบรายละเอียดของเครื่องชี้วัดแต่ละชนิด ESCAP ได้แนะนำว่าเครื่องชี้วัดมี 3 กลุ่ม คือ

1. เครื่องชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย GNP and GDP

2. เครื่องชี้วัดทางสังคมที่เป็นวัดดุลยภาพ ประกอบด้วยสุขภาพ/โภชนาการ

การศึกษา/การเรียนรู้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวิตการทำงาน

หลักประกันทางสังคม ความปลอดภัยส่วนบุคคลและความยุติธรรม การใช้เวลาว่างและการใช้เวลา การมีส่วนร่วมทางสังคม เสรีภาพของมนุษย์

3. เครื่องชี้วัดทางสังคมที่เป็นจิตวิสัย ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของบุคคล และการรับรู้ ซึ่งถือว่าเป็นคุณภาพชีวิต ระดับการเรียนรู้เกี่ยวกับความสุข ความพึงพอใจในชีวิต เกี่ยวกับ การทำงาน สุขภาพ ชีวิตครอบครัว สิ่งแวดล้อม รายได้ การใช้เวลาว่าง ที่อยู่อาศัย รัฐบาล

รายละเอียดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตชุด 6 องค์ประกอบ 100 ตัวชี้วัด ถูกพัฒนาขึ้นมาโดย WHOQOL Group มี Orley นายแพทย์ใหญ่เป็นผู้นำ ในการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขึ้นมา (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2540, หน้า 11) ทีมงานจะ ประกอบด้วยศูนย์ปฏิบัติงานภาคสนามจำนวน 15 ประเทศ ในการพยายามสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างสากล ไม่ว่าจะวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างไร เหตุผลที่ WHO ต้องริเริ่มสร้างเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตก็เพราะว่า

ประการที่ 1 หลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การประเมินคุณภาพชีวิต มักจะมุ่งไปที่การวัดสุขภาพ, มักใช้ตัวบ่งชี้ทางสุขภาพที่เคยใช้กันมาก่อน เช่น อัตราการตาย อัตราการเจ็บป่วย (WHO, 1991, p. 105 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2540, หน้า 11) มีการนับรวมไปถึงผลกระทบที่เกิดจากโรคร้าย และความเสื่อมถอยในความสามารถที่จะดำเนินชีวิตประจำวันและพฤติกรรม การวัดการสำเนียงในเรื่องสุขภาพ และการประเมินสถานภาพที่สามารถทำงานได้/ทำงานไม่ได้ เครื่องมือเหล่านี้เริ่มต้นด้วยการแยกวัดผลกระทบที่เกิดจากการเจ็บป่วยไม่ได้ใช้วัดคุณภาพชีวิตโดยตรง ซึ่งถูกกล่าวว่าเป็น “การวัดที่ผิดเป้าหมายในเรื่องสุขภาพ” (Fallowfield, 1990, p. 641 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2540, หน้า 11)

ประการที่ 2 เครื่องชี้วัดสถานะทางสุขภาพ ส่วนมากถูกพัฒนาจากทางอเมริกาเหนือและอังกฤษ และการแปลเครื่องมือเหล่านี้ไปใช้ในประเทศอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาและไม่เป็นที่พอใจด้วยเหตุผลหลายเหตุผล (Satorius & Kuyken, 1994, p. 83 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2540, หน้า 12)

ประการที่ 3 การรักษาทางการแพทย์มีการใช้เครื่องมือที่เป็นเครื่องจักรกลมากขึ้น จะให้ความสำคัญเฉพาะการกำจัดโรคและอาการเป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการที่จะนำอารากแห่งหนึ่งของความเป็นมนุษย์เข้ามาสู่กระบวนการดูแลสุขภาพ จากการเรียกร้องหาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต สำหรับใช้ในกระบวนการดูแลสุขภาพ ความสนใจจึงมุ่งไปที่เรื่องของสุขภาพ และผลของวิธีการรักษาจะเพิ่มความสนใจไปในเรื่องของความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ของผู้ป่วย การเริ่มต้นพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะวัดคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริงและจากข้อผูกมัดที่ต้องส่งเสริมสุขภาพและการดูแลรักษาสุขภาพอย่างองค์รวมให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของ WHO ชุด 100 ตัวชี้วัด

ขั้นตอนแรก จะเป็นการทำความเข้าใจในด้านแนวคิดต่าง ๆ นับตั้งแต่การกำหนดความหมายของคุณภาพชีวิต (QOL) และการเข้าสู่เครื่องมือวัด QOL ที่ใช้กันอย่างเป็นสากลจำกัด

ความสะท้อนให้เห็นมุมมองที่ว่า QOL หมายถึง การประเมินค่าที่เป็นจิตวิสัย (Subjective) ซึ่งฝังแน่นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และสภาพแวดล้อม เพราะวณิยามของ QOL จะเน้นไปที่การรับรู้ในเรื่อง QOL ของผู้ตอบไม่ได้คาดหวังที่จะเป็นวิธีการที่วัดในรายละเอียดของอาการโรคหรือสภาพต่าง ๆ แต่จะเป็นการประเมินผลของโรค และวิธีการรักษาที่มีผลต่อ QOL เป็นต้นว่า QOL ไม่สามารถจะพิจารณาให้เท่ากันได้ง่าย ๆ โดยอาศัยคำว่า สภาพของสุขภาพ วิธีชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต สุขภาพจิต หรือความเป็นอยู่ที่ดี โครงสร้างของ WHOQOL-100 นั้นคุณภาพชีวิตจะมีลักษณะที่เป็นหลายมิติ

ขั้นตอนที่สอง การสำรวจหาโครงสร้างของ QOL ใน 15 ศูนย์ภาคสนามที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันนำมาสร้างเป็นรายการ ตามพื้นที่/หัวข้อ ที่แต่ละศูนย์พิจารณาว่าใช้บ่งบอกถึง QOL ได้ โดยการจัดให้มีอภิปรายกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญทางสุขภาพผู้ป่วยและคนปกติ แต่ละศูนย์จะสร้างข้อคำถามสูงสุดไม่เกิน 6 ข้อ สำหรับใช้ทำการสำรวจในแต่ละหัวข้อที่ได้กำหนดเอาไว้ เพื่อให้การทำงานร่วมกันนี้เป็นสากลอย่างแท้จริง ศูนย์ภาคสนาม 15 ศูนย์จะถูกเลือกมาจากทั่วโลกที่มีระดับความแตกต่างกันในด้านของอุตสาหกรรม การให้บริการทางสุขภาพและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ QOL เช่น บทบาทของครอบครัว การรับรู้เรื่องเวลา การรับรู้ตัวเองศาสนาที่สำคัญ

ขั้นตอนที่สาม ข้อคำถามจากศูนย์ต่าง ๆ ถูกนำมารวมกันจัดกลุ่มข้อคำถามตามความหมายทางภาษาแล้วจะได้ทั้งหมด 236 ข้อคำถาม ครอบคลุม 29 หัวข้อ และนำเครื่องมือที่ได้นี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 300 คนในแต่ละศูนย์หลังจากการนำทดสอบใน 15 ศูนย์ภาคสนามแล้ว คัดเลือกออกมาเพียง 100 ข้อคำถามโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ ถือว่าเป็นเครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิต 100 ตัวชี้วัดชุด สำหรับทดสอบภาคสนาม (WHOQOL-100 Field Trial Version) ซึ่งจะประกอบด้วยหัวข้อทางคุณภาพชีวิต 24 หัวข้อแต่ละหัวข้อมี 4 ข้อคำถาม และมีหัวข้อที่เกี่ยวกับคุณภาพและสุขภาพโดยรวมอีก 4 ข้อคำถาม เครื่องมือ WHOQOL-100 ชุดสำหรับทดสอบภาคสนามนี้ ถูกนำไปทดสอบกับศูนย์แห่งใหม่ทั่วโลก โดยมีกรอบแนวคิดเบื้องต้นสำหรับ WHOQOL-100 คือ 24 หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับ QOL จะถูกจัดให้เป็น 6 องค์ประกอบ (Domain) จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในภายหลังที่งานของ WHO พบว่าการจัดเป็น 4 องค์ประกอบ (Domain) จะมีความเหมาะสมกว่า

การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ (WHOQOL-BREF) เครื่องชี้วัด WHOQOL-100 จะให้รายละเอียดของการวัดในหัวข้อย่อย (Facet) ได้มาก เพื่อหาข้อมูลให้ได้โดยเร็ว WHOQOL-BREF ฉบับทดลองใช้จึงถูกพัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่มีขนาดสั้น ๆ โดยอาศัยข้อมูลจากการใช้เครื่องชี้วัด WHOQOL นำร่องในครั้งแรก และข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการใช้ WHOQOL-100 ฉบับทดสอบภาคสนามที่รวบรวมมาจากศูนย์ภาคสนาม 20 ศูนย์ จาก 18

ประเทศ เพื่อใช้ในครั้งนี เครื่องมือ WHOQOL-BREF จะประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ เพื่อให้ได้เครื่องชี้วัดที่ครอบคลุมได้กว้างและนำไปใช้ได้โดยการทำการเลือกข้อคำถามมาเพียง 1 ข้อ จากแต่ละหมวดใน 24 หมวดที่อยู่ในเครื่องชี้วัด WHOQOL-100 และรวมกับหมวดที่เป็นคุณภาพชีวิตและสุขภาพทั่วไป โดยรวมอีก 2 ข้อคำถามเครื่องชี้วัด WHOQOL-BREF มีการจัดทำไว้ 19 ภาษาที่แตกต่างกัน

การนำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต WHOQOL-100 และ WHOQOL-BREF ไปใช้เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตทั้งสองชนิด สามารถนำไปใช้ในการทดลองทางคลินิก ใช้หาค่าคะแนนพื้นฐาน (Baseline scores) ในพื้นที่ ๆ ต้องการและสามารถชี้วัดการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพชีวิต เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ใช้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งยังคาดหวังว่าเครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิต WHOQOL จะมีประโยชน์อย่างยิ่งในกรณีที่มีการดำเนินของโรคนั้น ๆ ดูเหมือนว่าอาการดีขึ้นหรือรุนแรงขึ้นเพียงบางส่วน และในกรณีที่การรักษาอาจจะเป็นแค่การบรรเทาอาการให้ดีขึ้นมากกว่าจะเป็นการรักษาให้หายขาด

สำหรับการวิจัยเชิงระบาดวิทยา เครื่องชี้วัด WHOQOL จะให้รายละเอียดข้อมูลคุณภาพชีวิตที่รวบรวมได้จากประชากรเฉพาะกลุ่ม ช่วยให้เข้าใจโรคที่เจ็บป่วยและช่วยในการพัฒนาวิธีการรักษาให้ดีขึ้น การศึกษาระบาดวิทยาในหลาย ๆ ประเทศโดยใช้เครื่องมือ WHOQOL-100 และ WHOQOL-BREF เพื่อวิจัยหา QOL จากหลาย ๆ ท้องที่ เนื่องจาก WHOQOLBREF มีความเป็นสากลในการวัด จึงเป็นการเปิดโอกาสให้สามารถนำข้อมูลมาอภิปรายกันได้ ซึ่งหากศึกษา QOL เพียงที่เดียวก็จะไม่เกิดโอกาสเช่นนี้ (Sartorius & Helmchen, 1981 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล, 2540) ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาเปรียบเทียบ QOL ตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลสุขภาพ และ QOL จะต้องใช้เครื่องมือที่มีความเป็นสากลสามารถเปรียบเทียบคะแนนกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของวัฒนธรรม ในบางการศึกษาข้อมูล QOL ที่ต้องใช้การสะสมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวนมากพอ โดยเฉพาะเมื่อศึกษาในเรื่องความผิดปกติที่พบบได้น้อยมากก็จะใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ จุด โดยการร่วมมือกันศึกษาจากหลาย ๆ ศูนย์สามารถช่วยให้มีข้อมูลมากเพียงพอเพิ่มความมั่นใจว่าสิ่งที่ค้นพบจะเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

ในทางคลินิกเครื่องชี้วัด WHOQOL จะช่วยให้แพทย์ตัดสินใจเกี่ยวกับพื้นที่ที่ผู้ป่วยเกิดโรคได้มากที่สุด และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษา ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศ ที่ทรัพยากรทางการแพทย์มีจำกัด เป้าหมายการรักษาเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตด้วยการบรรเทาอาการของโรค เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตสามารถบ่งชี้ถึงความเป็นไปได้ว่าการรักษานั้นได้ผลดีและเสียค่าใช้จ่ายน้อย (Olweny, 1992, p. 106 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตนิรันดร์กุล, 2540, หน้า 14) WHOQOL-BREF ก็ให้ผลเช่นเดียวกับ WHOQOL แพทย์สามารถนำมาใช้ประเมินการเปลี่ยนแปลงระดับของสุขภาพชีวิตจากการรักษาได้ เป็นที่คาดกันว่าในอนาคต WHOQOL-100

และ WHOQOL BREF จะมีประโยชน์ในการวิจัยเพื่อวางนโยบายทางสุขภาพ เพราะเครื่องมือถูกพัฒนาขึ้นมาให้ใช้ได้ไม่จำกัดวัฒนธรรม ไม่จำกัดผู้ให้บริการทางการแพทย์ ผู้ใช้และในแง่ของกฎหมาย ในแต่ละประเทศที่ยังไม่มีเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตใช้ สามารถมั่นใจในข้อมูลที่ได้จากการใช้ ซึ่ง WHOQOL จะบอกผลที่วัดได้จริง ๆ

เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL-100 ประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย (Perceived objective) และอัตวิสัย (Self-report subjective) จะประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องการนอนหลับ และพักผ่อน รวมทั้งการรับรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล เป็นต้น

3. ระดับความเป็นอิสระของบุคคล (Level of independence) คือ การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่จำเป็นต้องพึ่งพาต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่น ๆ เป็นต้น

4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) คือ การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์

5. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิตการรับรู้ว่าคุณอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพ และสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

6. ด้านความเชื่อส่วนบุคคล (Spirituality religion/ Personal beliefs) คือ รวมไปถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่าง ๆ ของคน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

ใน ค.ศ. 1996 The WHO Group ได้นำเสนอ WHOQOL-100 เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่เป็นสากล สามารถนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ได้ไม่จำกัดในด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งในประเทศไทย กรมสุขภาพจิต (กิตติกร มีทรัพย์, 2537, หน้า 89 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล, 2540, หน้า 15) ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทย และให้ความถูกต้องทางด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แปลกลับเป็นภาษาอังกฤษอีกครั้ง และเขยวลักษณะกลิ่นหอม (2540, หน้า 89 อ้างถึงใน สุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล, 2540, หน้า 15) ได้นำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต WHOQOL-100 ฉบับภาษาไทยที่แปลไว้นั้นมาใช้หาคุณภาพชีวิตของสมาชิกครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทที่พาผู้ป่วยมารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.89 และในปีเดียวกัน The WHO Group ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ โดยใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เหลือเพียง 26 ตัวชี้วัด โดยข้อคำถามในฉบับย่อเป็นคำถามที่มีอยู่ในฉบับ 100 ตัวชี้วัด

เครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF -THAI) เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต เลือกรหัสเลข WHOQOL-BREF ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ชนิด คือแบบภาวะวิสัย และอัตวิสัย จะประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสุขภาพทางกาย คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องการนอนหลับ และพักผ่อน ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่จำเป็นต้องพึ่งพาต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่น ๆ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล

การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต ที่มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

4. ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพ และสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบ

คำว่าผลกระทบ มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

ผลกระทบ หมายถึง ผลประโยชน์และหรือผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรง (เสถียร เหลืองอร่าม, 2527, หน้า 2)

ผลกระทบ หมายถึง ผลในชั้นมัธยมและผลในชั้นต่อ ๆ ไปของการเปลี่ยนแปลง (บันลือ สุทธารมณ, 2527, หน้า 2)

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่ตามมาจากผลงาน หรือผลผลิตหรือผลประโยชน์ในระดับประถมของแผนหรือโครงการ ผลกระทบอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ และอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและมีใช้กลุ่มเป้าหมาย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (อนันต์ เกตุวงศ์, 2532, หน้า 26)

ผลกระทบเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เสมอด้วยเหตุผลหลายประการ โดยทั่วไปแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกันของการเปลี่ยนแปลงระดับประถมศึกษาไปสู่ระดับต่อ ๆ ไป (Murphy, 1981, p. 253 อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2532)

ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้วิจัย ผลกระทบ คือผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ และอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและมีใช้กลุ่มเป้าหมาย หรือกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเราสามารถแบ่งผลกระทบได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมเนื้อหา อาจแบ่งออกได้เป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านการบริหาร ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านกายภาพ เช่น ผลกระทบจากการ

ดำเนินนโยบายสร้างเขื่อน ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ คจก. ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและทหารมากขึ้น เป็นต้น

2. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (Reality) อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ผลกระทบในเชิงภาวะวิสัย (Objective impact) ซึ่งได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของคน เช่น การดำเนินนโยบายคุมกำเนิด จะทำให้สัดส่วนของผู้สูงอายุสูงขึ้น ไม่ว่าใครจะรับรู้หรือไม่ ผลกระทบอีกประเภทหนึ่งก็คือ ผลกระทบเชิงอัตวิสัย (Subjective impact) ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของคน เช่น การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของโสเภณี ทำให้คนไทยเป็นอันมากอับอายต่างชาติ

3. การแบ่งตามแง่มุมของทิศทางที่กระทบ (Impact) อาจแบ่งได้เป็นผลกระทบโดยตรง (Direction impact) และผลกระทบทางอ้อม (Indirection impact)

4. การแบ่งตามแง่มุมของคุณค่า (Value) ของผลกระทบ อาจแบ่งได้เป็นผลกระทบในเชิงบวก (Position impact) หมายถึง ผลกระทบที่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และผลกระทบในเชิงลบ (Negative impact) หมายถึง ผลกระทบที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา

5. การแบ่งผลกระทบตามช่วงเวลา (Time) ที่เกิด จะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบในระยะสั้น (Short run impact) และอีกประเภทหนึ่งได้แก่ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Future impact) หรือผลกระทบในระยะยาว (Long run impact)

6. การแบ่งผลกระทบตามขอบเขตที่เกิดขึ้น สามารถแบ่งออกได้เป็นผลกระทบที่มีผลในช่วงกว้าง และผลกระทบที่มีผลในวงแคบ

แนวคิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

1. ความหมายของสิ่งแวดล้อม

สุวัจน์ สงวนวงศ์ (2540) เห็นว่า สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้าง หรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจร และวัฏจักรที่เกี่ยวข้งกันไปทั้งระบบ อย่างไรก็ตาม ไรก็ดีสิ่งแวดล้อมอาจแยกออกเป็นลักษณะความสุข ยกตัวอย่างสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ในลักษณะมโนภาพ คือ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ฯลฯ

2. มลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามว่า มลพิษ หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือมีอยู่ในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือภาวะเป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนและให้

หมายรวมถึงรังสีความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือนหรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น หรือ ถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดพิษด้วย

นิยามนี้ชี้ให้เห็นว่า มลพิษ คือ สิ่งใดก็ได้ที่เป็นพิษต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็ของแข็ง ของเหลว และก๊าซ รวมทั้งมลพิษทางฟิสิกส์ ได้แก่ รังสีความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความ สั่นสะเทือน และเหตุรำคาญทุกชนิด ทำให้เข้าใจว่า มลสาร (Pollutants) ไม่ว่าจะไรก็ตามที่สร้าง ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สามารถจำแนกเป็นมลพิษได้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม มีคำหลาย คำที่ได้ระบุไว้ที่อาจไม่เป็นรูปธรรม ดังนั้นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 จึงได้อธิบายคำเพิ่มเติม ดังนี้

ภาวะมลพิษ หมายความว่า สภาวะที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงหรือปนเปื้อน โดยมลพิษซึ่ง ทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางดิน แหล่งกำเนิดมลพิษ หมายความว่า ชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม สิ่งก่อสร้าง สถานที่ประกอบกิจการ ใด ๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษ

ของเสีย หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย ซึ่งปล่อยทิ้งหรือที่มีมา จากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้าง

น้ำเสีย หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพของเหลว รวมทั้งมลสารที่ปะปน หรือ ปนเปื้อนอยู่ในของเหลว นั้น ส่วนน้ำทิ้งก็คือ น้ำเสียที่ได้รับการบำบัดแล้ว หรือ ไม่ได้รับการบำบัดซึ่ง ถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

อากาศเสีย หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพเป็นไอเสีย กลิ่นคาว ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละอองเถ้าถ่านหรือมลสารอื่น สภาพละเอียดเบาบาง สามารถรวมตัวอยู่ในบรรยากาศได้

วัตถุอันตราย หมายความว่า วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็ เคมิภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม

เหตุรำคาญ หมายความว่า เหตุรำคาญตามกฎหมาย ว่าด้วยการสาธารณสุข เสียงดัง กลิ่น หมอก คาว ฝุ่นละออง

โรงงานอุตสาหกรรม หมายความว่า โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

ยานพาหนะ หมายความว่า รถยนต์ หรือ จักรยานยนต์ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ เรือ ตามกฎหมายว่าด้วยเรือไทย และอากาศยาน ตามกฎหมายว่าด้วยอากาศยาน

3. พิษสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาวะแวดล้อมที่มีมลพิษ ที่เป็นพิษจนมีผลต่อสุขภาพและ สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ นักวิทยาศาสตร์สังคมมีมุมมองมลพิษสิ่งแวดล้อมอีกแง่มุมหนึ่งที่แตกต่าง ไปจากนักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ซึ่งเน้นทางพฤติกรรมของมนุษย์เป็นหลักสำคัญ

มลพิษสิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง การเกิดความผิดปกติในบุคคล หรือกลุ่มของบุคคลในสังคมนั้น เช่น ความวิปริตทางประสาท โจรผู้ร้าย บุคคลไร้อาชีพ การเอาเปรียบ การทะเลาะวิวาท การเดินขบวน การนัดหยุดงาน ฯลฯ จนทำให้สภาพสังคมเสื่อมสภาพไปจากเดิม

มลพิษสิ่งแวดล้อมทางสังคม อาจหมายถึง ภาวะแวดล้อมทางสังคมที่ตัวควบคุมทางสังคม (Social regulators) ขาดประสิทธิภาพ หรือไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สภาพสังคมมีแต่ปัญหาและยุ่งเหยิงไม่เป็นที่น่าอยู่อาศัยของคนในสังคมได้อย่างปกติสุข

ตัวควบคุมทางสังคมในที่นี้ หมายถึง กฎระเบียบข้อบังคับ ประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งอาจเสื่อมหรือไม่ศักดิ์สิทธิ์ ในแง่ของเนื้อหาและรายละเอียดที่จะควบคุมสังคมได้ ทั่วทุกแห่งทุกมุม ได้มีข้อบกพร่องในตัวของมันเอง ผู้ปฏิบัติในสังคมจึงสามารถที่จะดึงหลุดจากตัวควบคุมนั้นได้อิสระจึงเกิดความยุ่งยากขึ้น หรือมีจะนั้นอาจเกิดจากความไม่ศักดิ์สิทธิ์ได้ ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาและรายละเอียดของตัวควบคุมนั้นดีพร้อม มีอิทธิพลจากผู้ปฏิบัติไม่ทำตาม ทั้งโดยส่วนตัว หรือกลุ่มบุคคล หรือเหตุผลอื่น ๆ จึงทำให้เกิดภาวะแวดล้อมที่ไม่น่าอยู่อาศัย เพราะขาดกติกาในสังคมที่จะช่วยคุ้มครองได้ ตัวอย่างที่พบเห็นทั่ว ๆ ไป ได้แก่ สังคมของประเทศด้อยพัฒนา เขตห่างไกลชุมชน เป็นต้น

4. มลพิษทางอากาศ หมายถึง ภาวะของอากาศที่มีการปนเปื้อนของมลสารในปริมาณที่สามารถทำให้อากาศเสื่อมสภาพ ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และพืชทั้งทางตรงและทางอ้อม สารพิษในอากาศนั้นอาจเป็นของแข็ง ฝุ่นละออง และก๊าซก็ได้ ซึ่งโดยปกติแล้วอากาศจะมีสารพิษเหล่านี้เจือปนอยู่ แต่การมีสารพิษเหล่านี้มากเกินไปจนเกิดอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์ ซึ่งในบางประเภททำให้เกิดพิษเรื้อรัง อาจทำให้เสียชีวิตภายหลัง หรือพิการ หรืออาจจะทำให้เกิดการระคายเคืองผิวหนัง ระบบหายใจ ระบบการหมุนเวียนของโลหิต ระบบทางเดินอาหาร และระบบประสาทก็ได้ ส่วนการเข้าสู่ร่างกายนั้นอาจเข้าโดยการสัมผัส หายใจ หรือโดยทางอ้อม คือ ปนเปื้อนไปกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม แล้วเข้าสู่ร่างกายอีกทอดหนึ่ง ดังนั้นมลพิษทางอากาศนั้นมีความหมายกว้าง ๆ ว่า การมีสารหรือสิ่งเป็นพิษปะปนอยู่ในอากาศ และเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และพืช พิษจะเข้าทางใดก็ได้แล้วแต่โอกาสจะเอื้ออำนวย

ก๊าซมลพิษที่สำคัญ มีการศึกษาโดย กริฟฟิน (Griffin, 1994 อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2532) ว่า ความสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว คือ ก๊าซที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของโมเลกุล 0.0005 ไมครอนขึ้นไป ขนาดของโมเลกุลของก๊าซพิษเหล่านี้จะผสมในสิ่งแวดล้อมปิด (Closed environment) โดยการฟุ้งกระจายและในภาวะกว้างของบรรยากาศ โดยกระบวนการพาความร้อน

กริฟฟิน และ เวซิลินด์ (Griffi, 1994; Vesilind, 1982 อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2532) ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการเห็นกลไกของมนุษย์นั้น อาจถูกเบียดบังด้วยก๊าซมลพิษและคาร์บอนเปลี่ยนแปลงสีในท้องฟ้า ในทำนองเดียวกันถ้าองค์ประกอบของบรรยากาศของก๊าซเป็นกรดดั้งเดิม

ทำให้เกิดปฏิกิริยาทางเคมี คือก๊าซนั้นจะทำลายสุขภาพ เป็นที่น่าสังเกตว่าการแผ่กระจายแต่ละปีของก๊าซมลพิษในสหรัฐอเมริกาถึง 120 ล้านตัน/ปี ก๊าซเหล่านี้จะขึ้นสู่บรรยากาศมากกว่า 90% ซึ่งในจำนวนนี้มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์

การเกิดมลพิษทางอากาศนั้นอาจเกิดจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง คือ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือในธรรมชาติ มลสาร มลพิษ เหล่านี้จะเข้าสู่สิ่งแวดล้อม แล้วส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นลูกโซ่ อาจให้คุณกับมนุษย์ในกรณีที่มีการหมุนเวียน มีวัฏจักรในธรรมชาติ และอาจให้โทษถ้าการเติมเพิ่มของมลสาร มลพิษ มากกว่าจุดสมดุลในธรรมชาติที่ยอมให้มีได้ อย่างไรก็ตามมลสารทุกชนิด/ประเภท มักจะมีอยู่ในธรรมชาติที่อยู่ในสภาวะสมดุล

กลิ่น กลิ่นส่วนมากไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย เพียงแต่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่สบาย หายใจไม่สะดวก หรือเกิดการรำคาญจากกลิ่นนั้น ๆ กลิ่นส่วนมากเกิดจากการเนาเปื้อนของสารอินทรีย์ เช่น จากโรงงานฟอกหนัง โรงงานกำจัดขยะมูลฝอย ฯลฯ ซึ่งจะมีกลิ่นเป็นที่น่ารังเกียจ นอกจากนี้กลิ่นยังอาจเกิดขึ้นจากปฏิกิริยาเคมีของสารอินทรีย์ เกิดก๊าซไข่น้ำ หรือกลุ่มซึ่งเกิดจากการแยกน้ำมันปิโตรเลียม เป็นต้น ส่วนมากแล้วกลิ่นต่าง ๆ ถ้ามีอยู่เป็นจำนวนน้อยก็จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียแต่ถ้ากลิ่นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีปริมาณมากและเกิดเป็นประจำก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ชุมชน ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาด้านการสุขภาพที่จะต้องพิจารณากำจัดให้หมดไป

5. การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีหลายแนวความคิด ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาก่อนการตัดสินใจในการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อการประเมินผลกระทบที่จะมีต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่อย่างสุขสบาย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเฉพาะที่ เฉพาะกรณีที่ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อการพัฒนาโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งจะเน้นถึงผลที่จะเพิ่มมากกว่าจะเป็นการศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าปัจจุบัน และเป็นการศึกษาเพื่อหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นระยะยาว ณ ที่ใดที่หนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งการศึกษานี้จะต้องค้นคว้าผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาจากการพัฒนาโครงการในขั้นแรกนั้นจะแผ่กว้างไปเล็กน้อยเพียงใด

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาปัญหาหลาย ๆ ปัญหาในการที่จะแสวงหาผลกระทบที่เกิดขึ้น หลังจากการตัดสินใจดำเนินการทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งที่มีมนุษย์จะเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมนั้นขึ้น

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องอาศัยหลักการเพื่อการป้องกันสิ่งแวดล้อม 3 หลักการ คือ การวางแผนการใช้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติ มาตรการการใช้ทรัพยากร มลพิษ

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นการแสวงหาวิธีการร่วมกัน 3 ทาง คือ ผลที่ยั่งยืนความต้องการในการพัฒนา และนิเวศพัฒนา กล่าวคือ ทำอย่างไรจะให้มีการพัฒนาเกิดขึ้นได้ และต้องให้มีระบบสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยผลประโยชน์นี้ได้ตลอดไป

มีข้อสังเกตจากนักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมหลายท่านว่า โครงการพัฒนาหนึ่ง ๆ นั้น จะสำเร็จได้ด้วยเหตุผล คือ เทคโนโลยีรองรับเป็นไปได้หรือไม่ ผลกำไรทางเศรษฐศาสตร์มากหรือไม่ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมล้วนมีส่วนทำให้เกิดความสำเร็จของการนำโครงการพัฒนาทั้งสิ้น

ปาริชาติ โชติยะ, บรรจง อมรชิวิน และศิริวรรณ ดิงบุญธินา (2539, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การจัดทำ EIA ของไทยในปัจจุบันประกอบด้วย การศึกษาครอบคลุมสิ่งแวดล้อม ที่เรียกกันทั่วไปว่า EIA (Environmental Impact Assessment)

EIA ของไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วยการศึกษาครอบคลุมสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน คือ

1. ทรัพยากรกายภาพ เป็นการศึกษาผลกระทบ เช่น ดิน น้ำ อากาศ เสียง ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง
2. ทรัพยากรชีวภาพ หมายถึง การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อระบบนิเวศน์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ ปะการัง เป็นต้น
3. คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ เป็นการศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งทางกายภาพและชีวภาพของมนุษย์ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน การเกษตรกรรม ระบบสาธารณสุข โภค ว่าได้รับผลกระทบอย่างไร
4. คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต เป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อมนุษย์ ชุมชน ระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม รวมถึงทัศนียภาพ คุณค่าความสวยงาม

ระบบการจัดทำและพิจารณา EIA ประกอบด้วย

1. การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environmental Examination หรือ IEE) จะเป็นการศึกษา สำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูลเบื้องต้น เพื่อพิจารณาว่าโครงการจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือไม่ และเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแนวทางขอบเขตในการศึกษา EIA
2. การกำหนดขอบเขตในการศึกษา EIA (Terms of reference: TOR) หรือข้อกำหนดในการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบ เป็นเอกสารที่ระบุรายละเอียดและขอบเขตของการศึกษา ที่เจ้าของโครงการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาจัดทำ
3. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การคาดการณ์ผลกระทบ การจัดทำมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการ

จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4. การพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม การพิจารณารายงานผลกระทบในปัจจุบัน จะอยู่ในความรับผิดชอบของกองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

พืชัย พิษมงคล (2551, หน้า 1-3 อ้างถึงใน ปาริชาติ โชติยะ และคณะ, 2539) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (มาตรา 67) บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชน ในการอนุรักษ์บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนิน โครงการหรือกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบ ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน

รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520, หน้า 3) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิริยาเฉพาะต่อสถานการณ์ภายนอก

สุชา จันทรเฒ (2527, หน้า 8) กล่าวว่า ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคลแต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเท่ากับทัศนคติ คนเราจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และความคิดเห็นจะเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

อุทัย หิริญโต (2526, หน้า 80-81) กล่าวว่า ความคิดเห็นของคนมีหลายระดับ คือ ผิวเผินก็มีลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคตินั้นเป็นความคิดเห็นลึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานาน เป็นความคิดทั่วไปไม่เฉพาะอย่างซึ่งมีประจำของบุคคลทุกท่าน ส่วนความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่าง มีอยู่เป็นเวลาอันสั้นเรียกว่า Opinion ไม่ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์ความรู้ แห่งอารมณ์น้อย และเกิดขึ้นได้ง่ายแต่ก็สลายตัวเร็ว

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2523 อ้างถึงใน สุพินดา วงษ์บุรี, 2547, หน้า 10-11) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นไม่เหมือน ทัศนคติตรงที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความรู้สึก อารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมา และถ้าไม่มีคนเห็นด้วยก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้ ดังนั้นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมา ก็จะไม่มีการโต้เถียงหรือถกเถียงว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

ธรณิศวรร จิตขวัญ (2542, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นหมายถึง ความเชื่อหรือการลงความเห็น ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ได้รับทราบ

มายเออร์ (1995 อ้างถึงใน สุขญา คุปติยานุวัฒน์, 2543, 43) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของทัศนคติส่วนหนึ่ง และเป็นการแปลความหมายของข้อเท็จจริงอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นการแปลความหมายย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น

ก๊อด (1995 อ้างถึงใน สุขญา คุปติยานุวัฒน์, 2543, 43) กล่าวว่า ความคิดเห็นความเชื่อความคิดหรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่

ประเภทของความคิดเห็น

เรมเมอร์ (1996 อ้างถึงใน ดวงอุมา โสภา, 255, หน้า 20) ได้จำแนกความคิดเห็นเป็น 2 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงทิศ ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดีชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้สึกความเข้าใจในทางที่ตีไม่ได้ ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ดวงอุมา โสภา (2551, หน้า 21) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

- 1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง
- 1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
- 1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้จากกลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว
- 1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- 2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล
- 2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่
- 2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่แต่ละบุคคลได้รับแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3. การวัดความคิดเห็น

วิเชียร เกตุสิงห์ (2541, หน้า 94-97) กล่าวว่า ใ้ว่า การใช้แบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ก าหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้นิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็น โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นทางปฏิฐาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สกกล พรหมสิน (2546) ศึกษาระดับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลหงษ์เจริญ อำเภอบ้านแพะ จังหวัดสมุทร พบว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 50.8 48.7 0.5 ตามลำดับ มีคุณภาพชีวิตปานกลาง และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 64.6 และ 35.4 ตามลำดับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน กับคะแนนคุณภาพชีวิต

ของประชาชน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีปัจจัยด้านครอบครัวเข้มแข็ง สามารถอธิบายความแปรปรวนคุณภาพชีวิตได้ดีกว่าปัจจัยรายได้พอเพียง การศึกษาถ้วน และปัจจัยสี่พอเพียง โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้านนี้สามารถอธิบายหรือพยากรณ์คุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลห้วยเจริญ ตำบลท่าชะงะ จังหวัดชุมพร ช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ.2545 ได้ร้อยละ 46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (2548) ศึกษาเปรียบเทียบถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 8 มิติ ได้แก่ มิติด้านครอบครัว มิติด้านการงาน มิติด้านสังคม มิติด้านสุขภาพ มิติด้านทรัพย์สิน มิติด้านชีวิตตนเอง มิติด้านชีวิตในท้องถิ่นและมิติด้านชีวิตในเมืองไทย พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วมโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลัก คือทำสวนยางและทำนา มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันประมาณ 4-6 คน มีรายได้และรายจ่ายในแต่ละเดือนพอกัน ประมาณ 4,000-6,000 บาท โดยสรุปแล้วเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในมิติด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ปานกลางเกือบทุกมิติ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในช่วงเวลา (ปี พ.ศ. 2547) ที่ทำการสำรวจข้อมูลคุณภาพชีวิตอยู่นั้น เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศกำลังอยู่ในช่วงขาขึ้น โดยเฉพาะราคายางพาราดีบอยู่ในระดับสูงมาก (กิโกลรัมละประมาณ 48-50 บาท) ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้สูง ส่งผลให้มีเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อทุกคนมีเงินเพียงพอก็มีความพึงพอใจที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ก็มีบ้างในบางประเด็นย่อย ๆ ที่เกษตรกรมีความพึงพอใจค่อนข้างต่ำ เช่น มิติชีวิตของตนเอง ชีวิตในทรัพย์สิน ชีวิตในสังคม และชีวิตสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งประเด็นย่อย ๆ เหล่านี้ในอนาคตอาจจะมีผลต่อชีวิตในสังคมและชีวิตสุขภาพที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วม โครงการสงเคราะห์ปลูกแทนกับ สกย.

สุภา แก้วบริสุทธิ์ (2547) ศึกษาถึงคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราและศึกษาอำนาจในการทำนายของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมและการทำงาน ต่อคุณภาพชีวิตชาวสวนยางพารา พบว่า คุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ สถานภาพสมรสสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ ร้อยละ 13 โดยพบว่า เกษตรกรที่นับถือศาสนาพุทธรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานน้อย รับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ชั่วโมงการทำงานมาก เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีรายได้สูงรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ เพศชายรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง และเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีคู่สมรสรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีสถานภาพสมรสโสด หม้าย แยกกันอยู่หรือหย่าร้าง

พงษ์พิพัฒน์ โสนางรอง (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อความเป็นอยู่ของชาวเทศบาลตำบลมาบตาพุด พบว่า แต่เดิมชาวมาบตาพุดมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายทำอาชีพเกษตรกรรม และประมงชายฝั่ง แต่หลังจากที่มีอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งแล้วทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด ที่ดินทำกินและอาชีพดั้งเดิมหายไปเพราะความต้องการที่ดินเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม บางส่วนต้องไปปรับจ้าง บางส่วนทำการค้าขายมีชาวมาบตาพุดที่มีการศึกษาสูงและเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถเข้าทำงานกับโรงงานอุตสาหกรรมได้ การพัฒนาอุตสาหกรรมจะเกิดผลกระทบที่ดีในด้านเศรษฐกิจโดยรวมของมาบตาพุดแต่พบว่าชาวมาบตาพุดที่ไม่สามารถหาประโยชน์จากอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมจะต้องรับภาระในอัตราค่าครองชีพที่สูงขึ้น นอกจากนี้แล้วในเขตมาบตาพุดยังมีแรงงานอพยพเข้ามาจำนวนมาก แต่ในส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝง และมีปัญหาทางด้านการศึกษาไม่เพียงพอ เศรษฐกิจ และการจราจร ที่สำคัญที่สุดคือ สิ่งแวดล้อมของมาบตาพุดในปัจจุบันเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุดทั้งปัญหาจากกลิ่น น้ำ และเสียง นอกจากนี้แล้วได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ว่า ในระยะสั้นรัฐบาลควรดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าปัจจุบันโรงงานใดที่เป็นผู้ปล่อยสารพิษ โดยให้มีการทำการตรวจสอบอย่างโปร่งใส รวมทั้งเอาใจใส่ต่อสังคมในเรื่องของการควบคุมสถานเริงรมย์ต่าง ๆ และสนับสนุนการรวมตัวของชุมชน ส่วนในระยะยาวรัฐบาลควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน และกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อีกทั้งใช้นโยบายการจัดเก็บภาษีโรงงานที่เป็นผู้ก่อมลภาวะและผลักดันให้โรงงานทุกโรงงานเข้าสู่ระบบควบคุมมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000

สมจิตต์ วงศ์อินทร์ (2545) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมอันเนื่องมาจากปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคตะวันออก จากการศึกษาค้นคว้าที่จังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ศึกษาคือตำบลคอนหัวพ่อและตำบลนาป่า ซึ่งเริ่มมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งสังเกตจากการที่มีการก่อสร้างห้องแถวและบ้านเพื่ออยู่อาศัยเพิ่มขึ้นทั้งโครงการขนาดใหญ่ นับพันครัวเรือนและขนาดไม่กี่ห้อง ทำให้มีผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่เดิมในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริการทางสังคม ซึ่งความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญตามลำดับของผลกระทบตามลำดับความต้องการพบว่า ลำดับที่หนึ่งเป็นเรื่องการขาดแคลนน้ำประปา 50.00% ลำดับที่สองเรื่องความต้องการใช้โทรศัพท์ 46.43% ลำดับที่สามถนน 39.29% สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นผลในด้านลบ เช่น ถนนมีการใช้มากขึ้นทำให้รถติดในบางช่วงเวลา ด้านไฟฟ้าก็มีเรื่องกระแสไฟฟ้าตก ด้านน้ำประปาเกิดความจำเป็นต้องใช้เพิ่มมากขึ้น โทรศัพท์เกิดความต้องการใช้มากขึ้น ที่อยู่อาศัยมีการก่อสร้างไม่ถูกต้องตาม พรบ.การ

ก่อสร้างที่อาศัย การกำจัดขยะมีการจัดเก็บไม่ทั่วถึง การบริการดับเพลิงไม่มีผลกระทบ ด้าน การศึกษาคู - อาจารย์ต้องรับภาระเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาเรียนและมีปัญหาใน เรื่องภาษาถิ่นที่แตกต่าง การสาธารณสุขที่ต้องรับภาระมากขึ้นทั้งประชาชนในพื้นที่เดิมและผู้ย้าย ถิ่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจไม่มีผลกระทบ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีปัญหาในเรื่อง การเสพยาบ้า การลักขโมยและอุบัติเหตุ การเลี้ยงดูเด็กเล็กก่อนวัยเรียนค่อนข้างแออัดในบางพื้นที่

อาร์ักษ์ สุขสวัสดิ์ (2544) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตระหว่าง คนงานใน โรงงานกับประชาชน ภายใตเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่าคนงานใน โรงงานและประชาชนภายใตเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยองมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ยกเว้นด้านเศรษฐกิจและ สังคมที่ไม่แตกต่างโดยที่คนงานใน โรงงานมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตสูงกว่าประชาชนเมื่อ พิจารณาตัวแปร เพศ อายุ พบว่าคนงานใน โรงงานที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านสังคมที่เพศหญิงมีความพึงพอใจใน คุณภาพชีวิตสูง กว่าคนงานที่อายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ ($p < .05$) โดยผู้ที่สูงอายุ 41 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตทุกด้านสูงสุด ส่วนต่ำสุดทุกด้านคือผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีประชาชนในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการเมืองที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยที่ประชาชนที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปมีความพึงพอใจ ในคุณภาพสูงสุดส่วนที่ต่ำสุดคือผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี

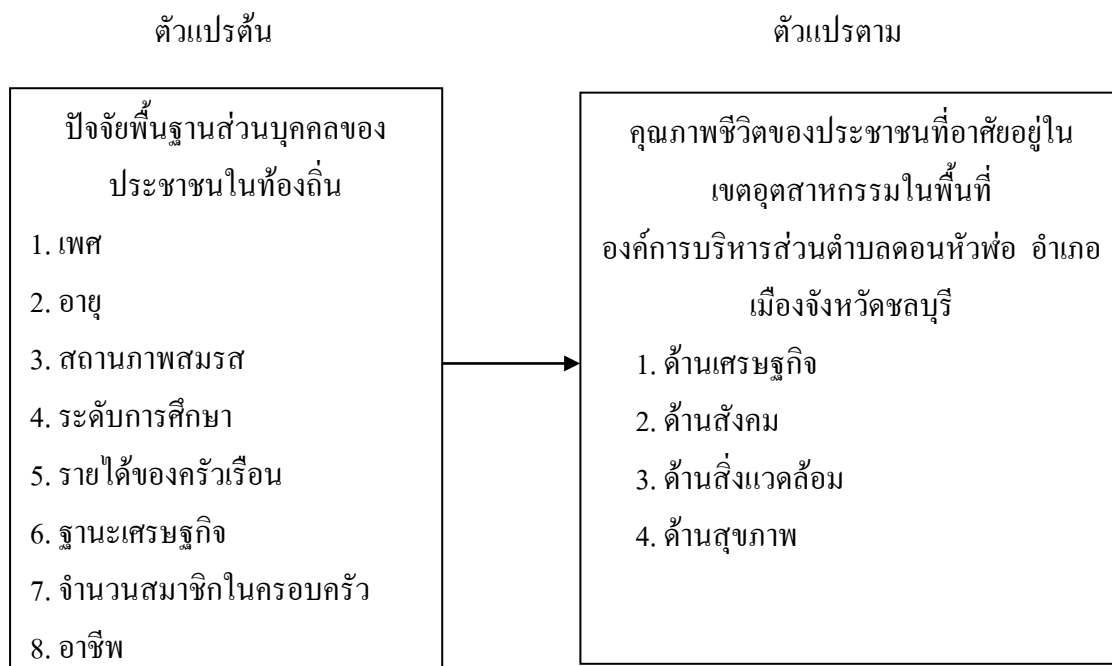
นพพร เนื่องแก้ว (2545) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตแรงงานของแรงงานชั้นกรรมกรใน เขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยอง ผลการศึกษาพบว่า แรงงานชั้นกรรมกรในเขตนิคม อุตสาหกรรมมาบตาพุดมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับความต้องการขั้นพื้นฐาน โดย พบว่าสภาพแวดล้อมที่พกอาศัยมีปัญหาในเรื่องกลิ่นรบกวน รวมถึงความแออัดบริเวณที่พัก ด้าน รายได้ที่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายและแรงงานบางส่วนยังมีรายได้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ทางด้าน การศึกษาของบุตรหลาน ยังมีบุตรหลานของกรรมกรไม่ได้รับการศึกษา การขาดความสุขและความ อบอุ่นของครอบครัวอันเนื่องมาจากความห่างไกลของครอบครัว การคิดเหล้าหรือการพนันของ สมาชิกในครอบครัว และพบว่าการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของทางภาครัฐน้อย ส่วนทางด้านสุขภาพ พบว่าแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพ ทางด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการ ทำงาน พบว่าส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทางด้านความต้องการความช่วยเหลือจาก ภาครัฐ พบว่ามีความต้องการความช่วยเหลือทางด้านที่พักอาศัยและค่าแรงที่ไม่สอดคล้องกับราคา ข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการครองชีพเป็นหลัก จากผลการศึกษา บ่งชี้ให้เห็นประการหนึ่งว่าใน นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ที่ถือว่าเป็นที่ตั้งของกลุ่ม โรงงานชั้นนำของประเทศที่

ประกอบไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและพร้อมไปด้วยบุคลากรผู้ชำนาญจากหลากหลายสาขา ที่มีอัตราเงินเดือนค่อนข้างสูง แต่ก็ยังมีแรงงานส่วนหนึ่งที่ทำงานอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งทำงานด้วยแรงกายเป็นหลัก กำลังต่อสู้ดิ้นรนเพื่อชีวิตบนความไม่พร้อมของการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยจัดหาที่พักอาศัยให้กับกลุ่มแรงงานชั้นกรรมกรที่มีความประสงค์จะทำงานในระยะยาว และไม่ใช่แรงงานที่เคลื่อนย้ายตามฤดูกาล รวมถึงการจัดระบบสวัสดิการต่าง ๆ ให้เข้าถึงกลุ่มแรงงานควบคู่ไปกับการปรับปรุงและการบังคับใช้กฎหมายให้มีผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานชั้นกรรมกรให้สูงขึ้นและป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต

นิสาชล หังสวนัส (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนกับผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชนทั้ง 25 แห่งได้รับผลกระทบในด้านอากาศ รองลงมาได้แก่ปัญหาน้ำเสียโดยมีชุมชนจำนวน 16 ชุมชนได้รับผลกระทบดังกล่าว ส่วนปัญหาในเรื่องเสียง และขยะอุตสาหกรรมมีชุมชนจำนวน 12 แห่ง และ 3 แห่ง ได้รับผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจพบว่า รายได้ของประชาชนลดน้อยลง ในขณะที่มีระดับค่าครองชีพที่สูงขึ้น วิธีในการประกอบอาชีพของประชาชนเปลี่ยนไป โดยจากสภาพของอากาศในปัจจุบันไม่เหมาะกับการเพาะปลูก กอปรกับไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร ทำให้มีชุมชนเพียง 11 แห่งที่ยังคงยึดอาชีพเกษตรกรรมอยู่ แต่มีผลผลิตที่ลดต่ำลง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย รับจ้าง ไม่ได้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมมากนัก เนื่องจากพนักงานของโรงงานอุตสาหกรรมนิยมบริโภคสินค้าในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ในจังหวัดมากกว่า โรงงานอุตสาหกรรมจ้างประชาชนท้องถิ่นเข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมน้อย ส่วนอาชีพการท่องเที่ยวสูญหายไปมากที่สุด เนื่องจากไม่มีทิวทัศน์ที่สวยงาม น้ำทะเลไม่เหมาะกับการลงเล่นน้ำ ในปัจจุบันมีประชาชนที่ประกอบอาชีพประมงประมาณ 20 ครัวเรือนเท่านั้น ส่วนผลกระทบทางด้านสังคม พบว่า มีปัญหาสังคมตามมามากมายทั้งปัญหาสาธารณสุขปศุสัตว์ ที่ดินทำกิน อุบัติเหตุจากการคมนาคม ปัญหาจากแรงงานอพยพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด และปัญหาโรคเอดส์ ในขณะที่ประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ใช้มาตรการเฝ้าระวังกับโรงงานที่ปล่อยมลพิษ ต้องการให้พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมบริโภคสินค้าของประชาชนมากขึ้น ให้มีการแก้ปัญหาสาธารณสุขปศุสัตว์พื้นฐานและเพิ่มงบประมาณในชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จากการสำรวจแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะพิจารณาหัวข้อเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ จากประชากร 11,127 คน (ทะเบียนราษฎรองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ ปี 2560) เมื่อคำนวณแล้วได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการศึกษาคือเป็นจำนวน 386 คน ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$n = \frac{11,127}{28.81}$$

$$n = 386 \text{ คน}$$

n = จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยทั้งหมด / ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling error) ในที่นี้จะกำหนดเท่ากับ +/- 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น 95 %

ดังนั้น จึงควรใช้จำนวนตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ประมาณ คน 386 จึงจะยอมรับได้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างประชากรแบบสัดส่วน

พื้นที่	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ชาวมอ	3786	131
หนองไผ่กลางดอน	1052	36
หนองกงฉาก	1541	53
ดอนบน	1855	64
ดอนหัวพ้อ	1595	56
ดอนล่าง	511	18
มาบสามเกลียว	787	28
รวม	11127	386

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดจากทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ฐานะเศรษฐกิจ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

วิธีการสร้างเครื่องมือ ได้แก่

1. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามขึ้นตามกรอบข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้คำจำกัดความหรือนิยาม ปฏิบัติการตามตัวแปรที่กำหนดไว้เป็นหลักในการสร้างคำถามต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด เพื่อให้แบบสอบถามสามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการจะวัด (Validity)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นพร้อมทั้งคำจำกัดความหรือนิยามปฏิบัติการของตัวแปรเสนอต่อ ดร. อนุรัตน์ อนันทนาธร ที่ปรึกษา และนางนงรัตน์ ไตรรักษ์ นายกเทศมนตรีดอนหัวพ้อ เพื่อพิจารณาตรวจสอบว่านิยามและแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้มีความชัดเจนถูกต้องหรือไม่รวมทั้ง

การพิจารณาสำนวนภาษาที่ใช้ในข้อความว่าสอดคล้องกับลักษณะที่ต้องการจะวัดหรือไม่เพื่อให้เครื่องมือมีความตรงในเนื้อหา (Content validity)

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนจะนำไปทดลองใช้ (Try-Out)

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองความเที่ยง (Reliability) ในภาคสนามกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรของตำบลนาป่าของการศึกษาที่มี ใช้กลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค (Cronbaur's alpha coefficient) ได้ค่า = 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
2. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามมาแปรข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประมวลข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้
  - 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้
  - 1.2 บันทึกข้อมูลที่เป็นรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์
  - 1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
  - 1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย
2. การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้
  - 2.1 วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในวิเคราะห์โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามข้อมูลทั่วไป ด้วยสถิติความถี่และค่าร้อยละ
  - 2.2 วิเคราะห์ ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จากแบบสอบถามที่มีการวัดระดับ 5 ระดับ มาเป็นคะแนน (Interval scale) ดังนี้

คำตอบ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3

น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำมาจัดระดับโดยการใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงเท่า ๆ กันดังนี้

ค่าพิสัย	ระดับ
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

2.3 ใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการวิเคราะห์เพื่ออ้างอิงผลการทดสอบจากกลุ่มตัวอย่างไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้

ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะของประชากรกับระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ้อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในการทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติ t - Test สำหรับคุณลักษณะของประชากรที่แบ่งได้ 2 กลุ่ม สถิติ F- test สำหรับคุณลักษณะของประชากรที่แบ่งได้ 3 กลุ่ม ขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 หรือความเชื่อมั่น 95 %

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นผลจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามจำนวน 386 ราย ผลการวิจัยนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
ชาย	92	23.8
หญิง	294	76.2
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.2 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 23.8

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
ไม่เกิน 20 ปี	13	3.4
21 – 30 ปี	231	59.8
31 – 40 ปี	112	29.0
41 – 50 ปี	14	3.6
51 – 60 ปี	9	2.3
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	7	1.8
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.8 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.6 มีต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.3 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามอันดับ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
โสด	279	72.3
สมรส	53	13.7
หม้าย/หย่าร้าง	28	7.3
แยกกันอยู่	26	6.7
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพโสด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.3 รองลงมาคือ มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 13.7 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 7.3 มีสถานภาพแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามอันดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	1.8
ประถมศึกษา	34	8.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	228	59.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	2.6
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	31	8.0
ปริญญาตรี	68	17.6
สูงกว่าปริญญาตรี	8	2.1
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.1 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 17.6 ระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8.8 ระดับการศึกษานุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 8.0 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.6 ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2.1 และระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามอันดับ

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้ครอบครัว	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000 บาท	8	2.1
5,001 – 10,000 บาท	80	20.7
10,001 – 20,000 บาท	212	54.9
20,001 – 30,000 บาท	53	13.7
30,001 – 40,000 บาท	26	6.7
มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	7	1.8
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.7 มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.7 มีรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.7 มีรายได้ไม่เกิน 5000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.1 และมีรายได้มากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามอันดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสมาชิกครอบครัว

อาชีพ	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
1-3 คน	111	28.8
4 -6 คน	209	54.1
7 – 10 คน	60	15.5
มากกว่า 10 คนขึ้นไป	6	1.6
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม มีสมาชิกครอบครัว 4-6 คนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมาคือ มีสมาชิกครอบครัว 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 มีสมาชิกครอบครัว 7-10 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และมีสมาชิกครอบครัวมากกว่า 10 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามอันดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (n = 386)	ร้อยละ
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	70	18.1
เกษตรกร/ ประมง	4	1.0
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	106	27.5
รับจ้างทั่วไป	170	44.0
แม่บ้าน	24	6.2
นิสิต/ นักศึกษา	12	3.1
รวม	386	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม อาชีพรับจ้างทั่วไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.0 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 27.5 อาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 18.1 อาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.2 อาชีพนิสิต/ นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.1 และอาชีพเกษตรกรกรม/ ประมง คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามอันดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านเศรษฐกิจ

ประเด็น	ระดับคุณภาพชีวิต					$\bar{X}$	SD	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
	จำนวน/ร้อยละ								
1. มีการสร้างงานใหม่ขึ้นในชุมชน	244/63.2	85/22.0	18/4.7	26/6.7	13/3.4	4.34	1.06	มากที่สุด	1
2. มีการเจริญเติบโตด้านการค้าและการให้บริการ	210/54.4	56/14.5	81/21.0	26/6.7	13/3.4	4.09	1.14	มาก	2
3. มีความมั่นคงในอาชีพที่ทำอยู่	31/8.0	52/13.5	203/52.6	70/18.1	30/7.8	2.95	0.97	ปานกลาง	4
4. มีรายได้และความคล่องตัวในการใช้จ่าย	25/6.5	87/22.5	185/47.9	62/16.1	27/7.0	3.05	0.96	ปานกลาง	3
5. มีเงินออมหรือเงินเหลือเก็บ	32/8.3	61/15.8	147/38.1	104/26.9	42/40.9	2.83	1.08	ปานกลาง	5
6. มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าหรืออาชีพของชุมชน	29/7.5	71/18.4	97/25.1	78/20.2	111/28.8	2.55	1.28	น้อย	6
รวม	-	-	-	-	-	3.30	0.91	ปานกลาง	

จากตารางที่ 9 ผลการสำรวจคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในอันดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 1 มีการสร้างงานใหม่ขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 4.34$) ประเด็นข้อที่ 2 มีการเจริญเติบโตด้านการค้าและการให้บริการ ($\bar{X} = 4.09$) ประเด็นข้อที่ 4 มีรายได้และความ

คล่องตัวในการใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.05$) ประเด็นข้อที่ 3 มีความมั่นคงในอาชีพที่ทำอยู่ ($\bar{X} = 2.95$) ประเด็นข้อที่ 5 มีเงินออมหรือเงินเหลือเก็บ ($\bar{X} = 2.83$) ประเด็นข้อที่ 6 มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าหรืออาชีพของชุมชน ($\bar{X} = 2.55$) ตามอันดับ

ตารางที่ 10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านสังคม

ประเด็น	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	SD	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
	จำนวน/ร้อยละ								
1. มีการย้ายถิ่นมาจากที่อื่น ของคนต่างถิ่น	162/42.0	50/13.0	62/16.1	46/11.9	66/17.1	3.50	1.53	มาก	6
2. มีสภาพสังคมที่แออัด	127/32.9	94/24.4	106/24.5	59/15.3	-	3.74	1.07	มาก	4
3. ในชุมชนมีการดำเนิน กิจกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ อยู่ตลอด	190/49.2	79/20.5	20/5.2	62/16.1	35/9.1	3.84	1.40	มาก	3
4. มีการพึ่งพาอาศัยและให้ ความช่วยเหลือกันของคนใน ชุมชน	92/23.8	50/13.0	188/48.7	32/8.3	24/6.2	3.39	1.12	ปานกลาง	7
5. เกิดสถานบันเทิงหรือ สถานที่มอมเมาในชุมชน	70/18.1	181/46.9	82/21.2	40/10.4	13/3.4	3.66	0.99	ปานกลาง	5
6. ความสงบเรียบร้อยและ ความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน	21/5.4	198/51.3	26/6.7	27/7.0	114/29.5	2.96	1.40	ปานกลาง	8
7. ความสะดวกสบายในการ คมนาคมในชุมชน	386/100	-	-	-	-	5.00	0.00	มากที่สุด	1
8. เกิดปัญหาอาชญากรรมใน ชุมชน	204/52.8	92/23.8	43/11.1	24/6.2	23/6.0	4.11	1.18	มากที่สุด	2
รวม	-	-	-	-	-	2.81	0.86	ปานกลาง	

จากตารางที่ 10 ผลการสำรวจคุณภาพชีวิต ด้านด้านสังคมพบว่า โดยภาพรวมของ ประชาชนอยู่ในอันดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ใน

อันดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 7 ความสะดวกสบายในการคมนาคมในชุมชน ($\bar{X} = 5.00$) ประเด็นข้อที่ 8 เกิดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ($\bar{X} = 4.11$) ประเด็นข้อที่ 3 ในชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อยู่ตลอด ($\bar{X} = 3.84$) ประเด็นข้อที่ 2 มีสภาพสังคมที่แออัด ($\bar{X} = 3.74$) ประเด็นข้อที่ 5 เกิดสถานบันเทิงหรือสถานที่มอมเมาในชุมชน ($\bar{X} = 3.66$) ประเด็นข้อที่ 1 มีการย้ายถิ่นมาจากที่อื่นของคนต่างถิ่น ($\bar{X} = 3.50$) ประเด็นข้อ 4 มีการพึ่งพาอาศัยและให้ความช่วยเหลือกันของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.39$) ประเด็นข้อที่ 6 ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 2.96$) ตามอันดับ

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านสิ่งแวดล้อม

ประเด็น	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	SD	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
1.ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง	27/7.0	26/6.7	75/19.4	241/62.4	17/4.4	2.49	0.94	ปานกลาง	4
2. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางน้ำ	19/4.9	43/11.1	51/13.2	70/18.1	203/52.6	1.97	1.24	น้อย	7
3. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากฝุ่นละออง	22/5.7	31/8.0	24/6.2	272/70.5	37/9.6	2.29	0.95	น้อย	6
4. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะด้านกลิ่นและมลพิษทางอากาศ	80/20.7	60/15.5	198/51.3	33/8.5	15/3.9	3.40	1.03	มาก	1
5. ชุมชนได้รับผลกระทบจากการทำลายป่าไม้	28/7.3	31/8.0	157/40.7	52/13.5	118/30.6	2.47	1.20	น้อย	5
6. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากมูลฝอย	28/7.3	52/13.5	127/32.9	61/15.8	118/30.6	2.51	1.25	น้อย	2
7. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากการของเสียหรือสารอันตราย	28/7.3	43/11.1	145/37.6	52/13.5	118/30.6	2.51	1.23	น้อย	3
รวม	-	-	-	-	-	2.52	0.29	น้อย	

จากตารางที่ 11 ผลการสำรวจคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในอันดับน้อย ($\bar{X} = 2.52$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในอันดับน้อย ซึ่งสามารถเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 4 ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะด้านกลิ่นและมลพิษทางอากาศ ($\bar{X} = 3.40$) ประเด็นข้อที่ 6 ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากมูลฝอย ($\bar{X} = 2.51$) ประเด็นข้อที่ 7 ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากการของเสียหรือสารอันตราย ($\bar{X} = 2.51$) ประเด็นข้อที่ 1 ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง ($\bar{X} = 2.49$) ประเด็นข้อที่ 5 ชุมชนได้รับผลกระทบจากการทำลายป่าไม้ ($\bar{X} = 2.47$) ประเด็นข้อที่ 3 ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากฝุ่นละออง ($\bar{X} = 2.29$) ประเด็นข้อที่ 2 ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางน้ำ ($\bar{X} = 1.97$) ตามอันดับ

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านสุขภาพ

ประเด็น	ระดับทัศนคติ					$\bar{X}$	SD	แปล ความหมาย ระดับ	ลำดับที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
	จำนวน/ร้อยละ								
1. ท่านมีอาการผื่นคัน หรือ แสบตามร่างกาย	22/5.7	18/4.7	37/9.6	270/69.9	39/10.1	2.25	0.91	น้อย	5
2. ท่านมีอาการแน่นหน้าอก หรือหายใจไม่สะดวก	35/9.1	24/6.2	280/72.5	22/5.7	25/6.5	3.05	0.86	ปานกลาง	2
3. ท่านมีความเครียด เช่น ค่าใช้จ่าย อาชีพการงาน ครอบครัว	25/6.5	36/6.7	219/56.7	78/20.2	38/9.8	2.79	0.94	ปานกลาง	3
4. ท่านวิตกกังวล และกลัว สารพิษจากโรงงาน หรือกลัว โรงงานระเบิด	42/10.9	53/13.7	235/60.9	45/11.7	11/2.8	3.18	0.87	ปานกลาง	1
5. ท่านมีอาการนอนไม่หลับ เนื่องจากมีเสียง และกลิ่น รบกวนจากนิคมอุตสาหกรรม	27/7.0	9/2.3	92/23.8	226/58.5	32/8.3	2.41	0.93	น้อย	4
รวม	-	-	-	-	-	2.92	0.96	ปานกลาง	

จากตารางที่ 12 ผลการสำรวจคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพ พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในอันดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 4 ท่านวิตกกังวล และกลัวสารพิษจากโรงงาน หรือกลัวโรงงานระเบิด ($\bar{X} = 3.18$) ประเด็นข้อที่ 2 ท่านมีอาการแน่นหน้าอก หรือหายใจไม่สะดวก ($\bar{X} = 3.05$) ประเด็นข้อที่ 3 ท่านมีความเครียด เช่น ค่าใช้จ่าย อาชีพ การงาน ครอบครัว ($\bar{X} = 2.79$) ประเด็นข้อ 5 ท่านมีอาการนอนไม่หลับเนื่องจากมีเสียง และกลิ่นรบกวนจากนิคมอุตสาหกรรม ($\bar{X} = 2.41$) ประเด็นข้อที่ 1 ท่านมีอาการผื่นคัน หรือแสบตามร่างกาย ($\bar{X} = 2.25$) ตามอันดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2

1. ด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 13 ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะของประชาชน	ความถี่
1	ควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น	7
2	ควรมีการพัฒนางานฝีมือให้กับผู้ว่างงาน	4
3	ควรมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกสอนงานฝีมือเพิ่มขึ้น	1

จากตารางที่ 13 ประชาชนต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านเศรษฐกิจ ในประเด็นเรื่องควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการพัฒนางานฝีมือให้กับผู้ว่างงาน ควรมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกสอนงานฝีมือเพิ่มขึ้น ตามอันดับ

2. ด้านสังคม

ตารางที่ 14 ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม
ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะของประชาชน	ความถี่
1	ควรมีการจัดการดูแลชุมชนที่แออัด	4
2	วางแผนลดการเกิดอาชญากรรมและอุบัติเหตุ	3

จากตารางที่ 14 ประชาชนต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านสังคม ในประเด็นเรื่อง การมี การจัดการดูแลชุมชนที่แออัดมากที่สุด รองลงมาคือ วางแผนลดการเกิดอาชญากรรมและอุบัติเหตุ ตามอันดับ

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 15 ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม
ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะของประชาชน	ความถี่
1	ควรแก้ไขปัญหามลภาวะทางอากาศและมลภาวะทางเสียง	15
2	ควรรณรงค์ให้ประชาชนชนสำนึกรักสิ่งแวดล้อมมากขึ้น	9

จากตารางที่ 15 ประชาชนต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นเรื่อง ควรแก้ไขปัญหามลภาวะทางอากาศและมลภาวะทางเสียงมากที่สุด รองลงมาคือ ควรรณรงค์ให้ ประชาชนสำนึกรักสิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามอันดับ

4. ด้านสุขภาพ

ตารางที่ 16 ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ
ในเขตอุตสาหกรรมเรียงตามอันดับจำนวนของผู้ที่เสนอแนะ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะของประชาชน	ความถี่
1	ควรมีการตรวจสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชน	6
2	ควรมีการให้ความรู้ในการรักษาสุขภาพให้แก่ประชาชน	3

จากตารางที่ 16 ประชาชนต้องการให้มีการปรับปรุงในด้านสุขภาพประเด็นเรื่อง ควรมีการตรวจสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการให้ความรู้ในการรักษาสุขภาพให้แก่ประชาชนตามอันดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

เพศ	<i>N</i>	<i>df</i>	<i>Mean</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ชาย	92	384	3.26	16.450	.000*
หญิง	294		3.09		

จากตารางที่ 17 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	2.219	.740	1.829	.141
ภายในกลุ่ม	394	159.381	.405		
รวม	397	161.601			

จากตารางที่ 18 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี
		3.00	3.06	3.15	3.25	3.17	3.26
ต่ำกว่า 20 ปี	3.00	-	.05*	.15*	.24*	.16*	.26*
20 – 30 ปี	3.06	-	-	.09*	.18*	.11*	.20*
31 – 40 ปี	3.15	-	-	-	.09*	.01	.11*
41 – 50 ปี	3.25	-	-	-	-	.07*	.01
51 – 60 ปี	3.17	-	-	-	-	-	.09*
มากกว่า 60 ปี	3.26	-	-	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่อันดับ.05

จากตารางที่ 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 14 คู่คือ

1. ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ 20 - 30 ปีกับกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี หมายความว่า ประชากรที่มีอายุ 20 - 30 ปีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี
2. ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ 31 - 40 ปีกับกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี หมายความว่า ประชากรที่มีอายุ 31 - 40 ปีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี
3. ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ 41 - 50 ปีกับกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี หมายความว่า ประชากรที่มีอายุ 41 - 50 ปีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี
4. ระหว่างกลุ่มที่มีอายุ 51 - 60 ปีกับกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 20 ปี หมายความว่า ประชากรที่มีอายุ 51 - 60 ปีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย
อยู่ในเขตอุตสาหกรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	1.394	.465	46.218	.000*
ภายในกลุ่ม	382	3.840	.010		
รวม	385	5.234			

จากตารางที่ 20 พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างสถานภาพกับคุณภาพชีวิตของประชาชน
ที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

สถานภาพ	$\bar{X}$	โสด	สมรส	หม้าย/ หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		3.09	3.15	3.20	3.31
โสด	3.09	-	.05*	.11*	.21*
สมรส	3.15	-	-	.05*	.15*
หม้าย/หย่าร้าง	3.20	-	-	-	.10*
แยกกันอยู่	3.31	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่สถานภาพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 6 คู่คือ

1. ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพสมรสกับสถานภาพโสด หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพสมรสจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

2. ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพหม้ายกับสถานภาพโสด หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพหม้ายจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

3. ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกันอยู่กับสถานภาพโสด หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพแยกกันอยู่จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพโสด

4. ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพหม้ายกับสถานภาพสมรส หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพหม้ายจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส

5. ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกันอยู่กับสถานภาพสมรส หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพแยกกันอยู่จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพสมรส

6. ระหว่างกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกันอยู่กับสถานภาพหม้าย หมายความว่า ประชากรที่มีสถานภาพแยกกันอยู่จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสถานภาพหม้าย

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	6	2.698	.450	67.203	.000*
ภายในกลุ่ม	379	2.536	.007		
รวม	385	5.234			

จากตารางที่ 22 พบว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับการศึกษากับคุณภาพชีวิตของประชาชน
ที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	อนุปริญญา /เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.05	3.08	3.11	2.99	3.21	3.27	3.26
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3.05	-	.03*	.06*	.05*	.16*	.22*	.21*
ประถมศึกษา	3.08	-	-	.03*	.08*	.12*	.18*	.18*
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.11	-	-	-	.12*	.09*	.15*	.15*
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.99	-	-	-	-	.21*	.27*	.27*
อนุปริญญา/เทียบเท่า	3.21	-	-	-	-	-	.05*	.05
ปริญญาตรี	3.27	-	-	-	-	-	-	.00
สูงกว่าปริญญาตรี	3.26	-	-	-	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 23 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับการศึกษากับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 19 คู่คือ

1. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือกับประถมศึกษา หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ
2. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือกับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ
3. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือกับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย
4. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือกับอนุปริญญา หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

15. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นกับสูงกว่าปริญญาตรี หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

16. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายกับอนุปริญญา หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษานุปริญญาจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

17. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายกับปริญญาตรี หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

18. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายกับสูงกว่าปริญญาตรี หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

19. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษานุปริญญากับปริญญาตรี หมายความว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษานุปริญญา

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	5	2.198	.440	55.039	.000*
ภายในกลุ่ม	380	3.036	.008		
รวม	385	5.234			

จากตารางที่ 24 พบว่า ประชากรที่มีรายได้ของครัวเรือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับรายได้ครัวเรือนกับคุณภาพชีวิต
ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

ระดับรายได้	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001 – 10,000 บาท	10,001 – 20,000 บาท	20,001 – 30,000 บาท	30,001 – 40,000 บาท	มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป
	3.04	3.10	3.10	3.25	3.30	3.26	
ไม่เกิน 5,000 บาท	3.04	-	.05*	.05*	.20*	.25*	.22*
5,001 – 10,000 บาท	3.10	-	-	.00	.15*	.20*	.16*
10,001 – 20,000 บาท	3.10	-	-	-	.15*	.20*	.16*
20,001 – 30,000 บาท	3.25	-	-	-	-	.05*	.01
30,001 – 40,000 บาท	3.30	-	-	-	-	-	.03
มากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป	3.26	-	-	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างระดับรายได้ครัวเรือนกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 12 คู่คือ

1. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาทกับรายได้ครัวเรือน 5,001 – 10,000 บาท หมายความว่า ประชากรที่มีรายได้ครัวเรือน 5,001 – 10,000 บาทจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาท

2. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาทกับรายได้ครัวเรือน 10,001 – 20,000 บาท หมายความว่า ประชากรที่มีรายได้ครัวเรือน 10,001 – 20,000 บาทจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาท

3. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาทกับรายได้ครัวเรือน 20,001 – 30,000 บาท หมายความว่า ประชากรที่มีรายได้ครัวเรือน 20,001 – 30,000 บาทจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาท

4. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาทกับรายได้ครัวเรือน 30,001 – 40,000 บาท หมายความว่า ประชากรที่มีรายได้ครัวเรือน 30,001 – 40,000 บาทจะมีค่าเฉลี่ยของ

12. ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้ครัวเรือน 20,001 - 30,000 บาทกับรายได้ครัวเรือนมากกว่า 40,000 บาท หมายความว่า ประชากรที่มีรายได้ครัวเรือน 20,001 - 30,000 บาทจะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 40,000 บาท

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	3	1.739	.580	63.348	.000*
ภายในกลุ่ม	382	3.495	.009		
รวม	385	5.234			

จากตารางที่ 26 พบว่า ประชากรที่มีสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

สมาชิกครอบครัว	$\bar{X}$	1 - 3 คน	4 - 6 คน	7 - 10 คน	มากกว่า 10 คนขึ้นไป
		3.06	3.12	3.27	3.26
1 - 3 คน	3.06	-	.05*	.20*	.20*
4 - 6 คน	3.12	-	-	.14*	.14*
7 - 10 คน	3.27	-	-	-	.00
มากกว่า 10 คนขึ้นไป	3.26	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 27 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่สมาชิกครอบครัวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 คู่คือ

1. ระหว่างกลุ่มที่มีสมาชิกครอบครัว 1 – 3 คน กับสมาชิกครอบครัว 4 – 6 คน
หมายความว่า ประชากรที่มีสมาชิกครอบครัว 4 – 6 คน จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสมาชิกครอบครัว 1 - 3 คน
2. ระหว่างกลุ่มที่มีสมาชิกครอบครัว 1 – 3 คน กับสมาชิกครอบครัว 7 – 10 คน
หมายความว่า ประชากรที่มีสมาชิกครอบครัว 7 – 10 คน จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสมาชิกครอบครัว 1 - 3 คน
3. ระหว่างกลุ่มที่มีสมาชิกครอบครัว 1 – 3 คน กับสมาชิกครอบครัวมากกว่า 10 คน
หมายความว่า ประชากรที่มีสมาชิกครอบครัวมากกว่า 10 คน จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสมาชิกครอบครัว 1 - 3 คน
4. ระหว่างกลุ่มที่มีสมาชิกครอบครัว 4 – 6 คน กับสมาชิกครอบครัว 7 – 10 คน
หมายความว่า ประชากรที่มีสมาชิกครอบครัว 7 – 10 คน จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสมาชิกครอบครัว 4 - 6 คน
5. ระหว่างกลุ่มที่มีสมาชิกครอบครัว 4 – 6 คน กับสมาชิกครอบครัวมากกว่า 10 คน
หมายความว่า ประชากรที่มีสมาชิกครอบครัวมากกว่า 10 คน จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีสมาชิกครอบครัว 4 - 6 คน

ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

แหล่งความแปรปรวน	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ระหว่างกลุ่ม	5	1.195	.239	22.488	.000*
ภายในกลุ่ม	380	4.039	.011		
รวม	385	5.234			

จากตารางที่ 28 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอาชีพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัย
อยู่ในเขตอุตสาหกรรม

อาชีพ	$\bar{X}$	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	เกษตร กรรม/ ประมง	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง ทั่วไป	แม่บ้าน/ ผู้สูงอายุ	นิสิต/ นักศึกษา
		3.08	3.13	3.10	3.20	3.29	3.26
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	3.08	-	.04*	.01	.12*	.20*	.18*
เกษตรกรรม/ ประมง	3.13	-	-	.02*	.07*	.16*	.13*
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	3.10	-	-	-	.10*	.18*	.16*
รับจ้างทั่วไป	3.20	-	-	-	-	.08*	.05
แม่บ้าน/ ผู้สูงอายุ	3.29	-	-	-	-	-	.02
นิสิต/ นักศึกษา	3.26	-	-	-	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่อาชีพกับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมพบว่า คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 13 คู่ คือ

1. ระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจกับอาชีพเกษตรกรรม/ประมง หมายความว่า ประชากรที่มีอาชีพเกษตรกรรม/ ประมง จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
2. ระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจกับอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว หมายความว่า ประชากรที่มีอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
3. ระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจกับอาชีพรับจ้างทั่วไป หมายความว่า ประชากรที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
4. ระหว่างกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจกับอาชีพแม่บ้าน/ ผู้อาวุโส หมายความว่า ประชากรที่มีอาชีพแม่บ้าน/ ผู้อาวุโส จะมีค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับดีมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ แบ่งการเสนอออกเป็น 4 หัวข้อ ดังต่อไปนี้
สรุปผลการศึกษา
การอภิปรายผลการศึกษา
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า

คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 1 มีการสร้างงานใหม่ขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 4.34$) ประเด็นข้อที่ 2 มีการเจริญเติบโตด้านการค้าและการให้บริการ ($\bar{X} = 4.09$) ประเด็นข้อที่ 4 มีรายได้และความคล่องตัวในการใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.05$) ประเด็นข้อที่ 3 มีความมั่นคงในอาชีพที่ทำอยู่ ($\bar{X} = 2.95$) ประเด็นข้อที่ 5 มีเงินออมหรือเงินเหลือเก็บ ($\bar{X} = 2.83$) ประเด็นข้อที่ 6 มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าหรืออาชีพของชุมชน ($\bar{X} = 2.55$)

คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมด้านด้านสังคมพบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 7. ความ

สะดวกสบายในการคมนาคมในชุมชน ($\bar{X}=5.00$) ประเด็นข้อที่ 8. เกิดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ($\bar{X}=4.11$) ประเด็นข้อที่ 3. ในชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อยู่ตลอด ($\bar{X}=3.84$) ประเด็นข้อที่ 2. มีสภาพสังคมที่แออัด ($\bar{X}=3.74$) ประเด็นข้อที่ 5. เกิดสถานบันเทิงหรือสถานที่มอมเมาในชุมชน ($\bar{X}=3.66$) ประเด็นข้อที่ 1. มีการย้ายถิ่นมาจากที่อื่นของคนต่างถิ่น ($\bar{X}=3.50$) ประเด็นข้อ 4. มีการพึ่งพาอาศัยและให้ความช่วยเหลือกันของคนในชุมชน ($\bar{X}=3.39$) ประเด็นข้อที่ 6. ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X}=2.96$)

คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.52$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 4. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะด้านกลิ่นและมลพิษทางอากาศ ($\bar{X}=3.40$) ประเด็นข้อที่ 6. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากมูลฝอย ($\bar{X}=2.51$) ประเด็นข้อที่ 7. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากการของเสียหรือสารอันตราย ($\bar{X}=2.51$) ประเด็นข้อที่ 1. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง ($\bar{X}=2.49$) ประเด็นข้อที่ 5. ชุมชนได้รับผลกระทบจากการทำลายป่าไม้ ($\bar{X}=2.47$) ประเด็นข้อที่ 3. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากฝุ่นละออง ($\bar{X}=2.29$) ประเด็นข้อที่ 2. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางน้ำ ($\bar{X}=1.97$)

คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมด้านสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพ พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.92$) และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 4. ท่านวิตกกังวล และกลัวสารพิษจากโรงงาน หรือกลัวโรงงานระเบิด ($\bar{X}=3.18$) ประเด็นข้อที่ 2. ท่านมีอาการแน่นหน้าอก หรือหายใจไม่สะดวก ($\bar{X}=3.05$) ประเด็นข้อที่ 3. ท่านมีความเครียด เช่น ค่าใช้จ่าย อาชีพการงาน ครอบครัว ($\bar{X}=2.79$) ประเด็นข้อ 5. ท่านมีอาการนอนไม่หลับเนื่องจากมีเสียง และกลิ่นรบกวนจากนิคมอุตสาหกรรม ($\bar{X}=2.41$) ประเด็นข้อที่ 1. ท่านมีอาการผื่นคัน หรือแสบตามร่างกาย ($\bar{X}=2.25$)

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า

ด้านเศรษฐกิจประชาชนได้เสนอแนะในประเด็นเรื่อง ควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการพัฒนางานฝีมือให้กับผู้ว่างงาน ควรมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกสอนงานฝีมือเพิ่มขึ้น

ด้านสังคมประชาชนได้เสนอแนะในประเด็นเรื่อง ควรมีการจัดการดูแลชุมชนที่แออัดมากที่สุด รองลงมาคือ วางแผนลดการเกิดอาชญากรรมและอุบัติเหตุ

ด้านสิ่งแวดล้อมประชาชนได้เสนอแนะในประเด็นเรื่อง ควรแก้ไขปัญหามลภาวะทางอากาศและมลภาวะทางเสียงมากที่สุด รองลงมาคือ ควรรณรงค์ให้ประชาชนสำนึกถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ด้านสุขภาพประชาชนได้เสนอแนะในประเด็นเรื่อง ควรมีการตรวจสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการให้ความรู้ในการรักษาสุขภาพให้แก่ประชาชน

ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ตารางที่ 30 ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐาน	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
1. ประชากรที่มีเพศต่างกันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
2. ประชากรที่มีอายุต่างกันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
3. ประชากรที่มีสถานภาพกันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
4. ประชากรที่มีระดับการศึกษากันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
5. ประชากรที่มีรายได้ของครัวเรือนกันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
6. ประชากรที่มีสมาชิกในครอบครัวกันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
7. ประชากรที่มีอาชีพกันมีคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน

อภิปรายผลการศึกษา

การวิเคราะห์ห้วงค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนมีคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สกล พรหมสิน (2546) ศึกษาระดับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจ

พอเพียง และระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลหงษ์เจริญ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่า กลุ่มครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 50.8 48.7 0.5 ตามลำดับ มีคุณภาพชีวิตปานกลาง และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 64.6 และ 35.4 ตามลำดับ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน กับคะแนนคุณภาพชีวิตของประชาชน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีปัจจัยด้านครอบครัวเข้มแข็ง สามารถอธิบายความแปรปรวนคุณภาพชีวิตได้ดีกว่าปัจจัยรายได้พอเพียง การศึกษาถ้วน และปัจจัยสี่พอเพียง โดยปัจจัยทั้ง 4 ด้านนี้สามารถอธิบายหรือพยากรณ์คุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลหงษ์เจริญ ตำบลท่าแซะ จังหวัดชุมพร ช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ.2545 ได้ร้อยละ 46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านสังคม พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนมีคุณภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุภา แก้วบริสุทธ์ (2547) ศึกษาถึงคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราและศึกษาอำนาจในการทำนายของปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมและการทำงาน ต่อคุณภาพชีวิตชาวสวนยางพารา พบว่า คุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ศึกษาอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยด้านศาสนา จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้ เพศ สถานภาพสมรสสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพาราได้ ร้อยละ 13 โดยพบว่า เกษตรกรที่นับถือศาสนาพุทธรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานน้อย รับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ชั่วโมงการทำงานมากเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีรายได้สูงรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ เพศชายรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเพศหญิง และเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีคู่สมรสรับรู้ถึงคุณภาพชีวิตดีกว่าเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่มีสถานภาพสมรส โสด หม้าย แยกกันอยู่หรือหย่าร้าง

3. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนมีคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พงษ์พิพัฒน์ โสนางรอง (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อความเป็นอยู่ของชาวเทศบาลตำบลมาตาพุด พบว่า แต่เดิมชาวมาตาพุดมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายทำอาชีพเกษตรกรรม และประมงชายฝั่ง แต่หลังจากที่มีอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งแล้วทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัด ที่ดินทำกินและอาชีพดั้งเดิมหายไปเพราะความต้องการที่ดินเพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม บางส่วนต้องไปรับจ้าง บางส่วนทำการค้าขายมีชาวมาตาพุดที่มีการศึกษาสูงและเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถเข้าทำงานกับโรงงานอุตสาหกรรมได้ การพัฒนาอุตสาหกรรมจะเกิดผลกระทบที่ดีในด้านเศรษฐกิจโดยรวมของมาตาพุดแต่พบว่าชาวมาตาพุดที่ไม่สามารถหาประโยชน์จากอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมจะต้องรับภาระในอัตราค่าครองชีพที่สูงขึ้น นอกจากนี้แล้วในเขตมาตาพุดยังมีแรงงานอพยพเข้ามาจำนวนมาก แต่ในส่วนใหญ่จะเป็นประชากรแฝง และมีปัญหาทางด้านการลักเล็กขโมยน้อยยา

เสฟติด และการจรรยา ที่สำคัญที่สุดคือ สิ่งแวดล้อมของมาบตาพุดในปัจจุบันเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุดทั้งปัญหาจากกลิ่น น้ำ และเสียง นอกจากนี้แล้วได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ว่า ในระยะสั้นรัฐบาลควรดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ควรมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าปัจจุบันโรงงานใดที่เป็นผู้ปล่อยสารพิษ โดยให้มีการทำการตรวจสอบอย่างโปร่งใส รวมทั้งเอาใจใส่ต่อสังคมในเรื่องของการควบคุมสถานเริงรมย์ต่าง ๆ และสนับสนุนการรวมตัวของชุมชน ส่วนในระยะยาวรัฐบาลควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน และกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น โดยให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อีกทั้งใช้นโยบายการจัดเก็บภาษีโรงงานที่เป็นผู้ก่อมลภาวะและผลักดันให้โรงงานทุกโรงงานเข้าสู่ระบบควบคุมมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000

4. ด้านสุขภาพ พบว่า โดยภาพรวมของประชาชนมีคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นพพร เนื่องแก้ว (2545) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตแรงงานของแรงงานชั้นกรรมกรในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ระบุว่า ผลการศึกษาพบว่า ทางด้านสุขภาพพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพ ทางด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน พบว่าส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทางด้านความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. เทศบาลควรมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น
2. เทศบาลควรมีการจัดการดูแลชุมชนที่แออัดมากที่สุด วางแผนลดการเกิดอาชญากรรมและอุบัติเหตุ
3. เทศบาลควรรณรงค์ให้ประชาชนสำนึกถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่มีความสนใจศึกษา คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนหัวพ่อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี อาจเลือกศึกษาในเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบภาพรวม ตลอดจนเลือกศึกษาตัวแปร

อื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติมจาก
ที่ได้ศึกษาไว้แล้วในงานวิจัยนี้

บรรณานุกรม

- กอบชัย ทวีสุขเสถียร. (2545). *ความคิดเห็นของข้าราชการสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต่อการปรับเปลี่ยนโครงสร้างกรมป่าไม้ตามนโยบายปฏิรูประบบราชการของรัฐบาล*.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2548). *เราหรือ...คือส่วนเกิน*. *วารสารสังคมพัฒนา*, 33(3), 26-31.
- ชิดชัย สนั่นเสียง. (2548). *การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงอุมา โสภา. (2551). *ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียน
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภฎี आयวัฒน์. (2548). *มาตรฐานคุณภาพชีวิต: ศึกษากรณีประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.
วารสารประชากรศาสตร์, 21(1), 48-62.
- ธรณิศวรร จิตขวัญ. (2542). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นพพร เนื่องแก้ว. (2545). *คุณภาพชีวิตแรงงานของแรงงานชั้นกรรมกรในเขตนิคมอุตสาหกรรม
มาบตาพุด ระยอง*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบาย
สาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิรันดร์ แซ่เต้. (2554). *คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโชคดี เทศบาลเมืองแสนสุข
จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการ
บริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตาชล หังสวนัส. (2546). *ชุมชนกับผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัด
ระยอง*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ,
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตารัตน์ ศิลปเดช. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บันลือ สุทธารมณ. (2527). *ชีวิตและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). *ทัศนคติ: การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประวัติ เสมดี. (2541). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: พรศิวการพิมพ์.
- ประสาท หลักศิลา. (2511). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.
- ปาริชาติ โชติยะ, บรรจง อมรชีวิน และศิริวรรณ ตั้งบุญธินา. (2539). *คู่มือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมร่วมกับสถาบันนโยบายศึกษา
- พงษ์พิพัฒน์ โสณางรอง. (2544). *ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อความเป็นอยู่ของชาวเทศบาลมาบตาพุด*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542, พฤษภาคม). *สกุลไทย*, 2346, 2.
- พัฒน์ สุจำนง. (2539). *อนามัยสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พินิจ รัตนกุล. (2518). *โสคราติส และปัญหาเรื่องความดี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวดี ลีลัคณาวิระ. (2536). *วิถีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาพนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณภา กุมารจันทร์. (2543). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิภาพร มาพบสุข. (2550). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮาส์ .
- สกล พรหมสิน. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนตำบลหงส์เจริญ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชุมพร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมจิตต์ วงศ์อินทร์. (2545). *ผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมอันเนื่องมาจากปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกรณีศึกษาพื้นที่โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สมใจ นัตรีไทย. (2543). *คุณภาพชีวิตของแรงงานก่อสร้าง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2542). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. (2548). *คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. เข้าถึงได้จาก http://www.rubber.co.th/ewtadmin/ewt/trat/more_news.php?cid=2
- ลีปนันท เกตุทัต. (2542). การพัฒนาการวิจัย: สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อพัฒนาประเทศ. *ประชาคมวิจัย*, 27(กันยายน), 23-26.
- สุชญา คุปติยานุวัฒน์. (2543). *ดัชนีวัดผลการดำเนินงาน กรณีศึกษา การปีโตรเลียมแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชา จันทร์เอม. (2527). *จิตวิทยาการแนะแนว*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สุพินดา วงษ์บุรี. (2547). *ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา ที่มีต่อการจัดตั้ง และการเปิดคณะวิชาของวิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภา แก้วบริสุทธิ์. (2547). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนยางพารา จังหวัดสงขลา*. งานนิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์. (2530, กันยายน). *คุณภาพชีวิต แนวคิด ความหมาย และองค์ประกอบ*. *ข่าวสารวิจัยการศึกษา*, 10(6), 20 – 25.
- สุวัจน์ สงวนวงศ์. (2540). *การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ดอกเบญจ.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลก ชุด 100 ตัวชี้วัดและ 26 ตัวชี้วัด. *วารสารกรมสุขภาพจิต*, 5(3), 4-15.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2527). *การจัดการและวิธีปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- องค์กรบริหารส่วนตำบลคอนหัวฟ่อ. (2560). *ประชากร*. เข้าถึงได้จาก <http://dhr.go.th/public/communityinfo/data/index/menu/177>
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2532). *ภูมิศาสตร์ชนบท*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อัจฉา. (2539). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อารักษ์ สุขสวัสดิ์. (2544). *เปรียบเทียบความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตระหว่างคนงานในโรงงานกับ*

ประชาชน ภายในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุทัย หิรัญโต. (2526). *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
ความมั่นคงด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรม
ในเขตเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาอิสระตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีผลมาจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลตำบลคอนหัวฟ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีดังนั้นเพื่อความสมบูรณ์ของผลการวิจัย จึงขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริง โดยท่านไม่ต้องระบุชื่อและที่อยู่ของท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ได้ให้ข้อมูลมา ณ โอกาสนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมข้อความหรือตัวเลขในช่องว่างให้ตรงกับความจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี 20 – 30 ปี
 31 – 40 ปี 41 – 50 ปี
 51 – 60 ปี มากกว่า 60 ปี

3. สถานภาพสมรส

โสด สมรส หม้าย/ หย่าร้าง แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา/เทียบเท่า ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

5. รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท   5,001-10,000 บาท
- 10,001-20,000 บาท   20,001 – 30,000 บาท
- 30,001-40,000 บาท   40,001- 100,000 บาท

6. เมื่อเทียบฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวท่าน กับคนในชุมชนนี้ ครอบครัวท่านมีฐานะอย่างไร

1. ร่ำรวย   2. ปานกลาง   3. ยากจน

7. สมาชิกในครอบครัวของท่าน ที่อยู่ด้วยกันในปัจจุบัน มี.....คน

- 1-3 คน   4-6 คน
- 7-10 คน   อื่นๆ.....

8. อาชีพ

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ   เกษตรกรรม/ประมง   ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
- รับจ้างทั่วไป   แม่บ้าน/ผู้สูงอายุ   นิสิต นักศึกษา
- อื่นๆ.....

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีผลมาจากโรงงานอุตสาหกรรม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านเศรษฐกิจ					
1. มีการสร้างงานใหม่ขึ้นในชุมชน					
2. มีการเจริญเติบโตด้านการค้าและการให้บริการ					
3. มีความมั่นคงในอาชีพที่ทำอยู่					
4. มีรายได้และความคล่องตัวในการใช้จ่าย					
5. มีเงินออมหรือเงินเหลือเก็บ					
6. มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้าหรืออาชีพของชุมชน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสังคม					
1. มีการย้ายถิ่นมาจากที่อื่นของคนต่างถิ่น					
2. มีสภาพสังคมที่แออัด					
3. ในชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อยู่ตลอด					
4. มีการพึ่งพาอาศัยและให้ความช่วยเหลือกันของคนในชุมชน					
5. เกิดสถานบันเทิงหรือสถานที่มีมอมเมาในชุมชน					
6. ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
7. ความสะดวกสบายในการคมนาคมในชุมชน					
8. เกิดปัญหาอาชญากรรมในชุมชน					
ด้านสิ่งแวดล้อม					
1. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง					
2. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางน้ำ					
3. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากฝุ่นละออง					
4. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะด้านกลิ่นและมลพิษทางอากาศ					
5. ชุมชนได้รับผลกระทบจากการทำลายป่าไม้					
6. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากมูลฝอย					
7. ชุมชนได้รับผลกระทบจากมลภาวะจากการขงเสียหรือสารอันตราย					
ด้านสุขภาพ					
1. ท่านมีอาการผื่นคัน หรือแสบตามร่างกาย					
2. ท่านมีอาการแน่นหน้าอก หรือหายใจไม่สะดวก					
3. ท่านมีความเครียด เช่น ค่าใช้จ่าย อาชีพการงานครอบครัว					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ท่านวิตกกังวล และกลัวสารพิษจากโรงงาน หรือ กลัวโรงงานระเบิด					
5. ท่านมีอาการนอนไม่หลับเนื่องจากมีเสียง และกลิ่น รบกวนจากนิคมอุตสาหกรรม					

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่าน